

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF IN WIELSBEKE (WEST-VLAANDEREN) MOLENSTRAAT-EXPRESWEG

VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 414

Rapport opgemaakt door: ABO NV

Kontichsesteenweg 38
2630 Aartselaar

mei 2017

Dossiernr. 20955.R.01
Aartselaar

COLOFON

Titel

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF IN WIELSBEKE (WEST-VLAANDEREN) MOLENSTRAAT-EXPRESWEG

Auteurs

ABO NV

Projectnummer

- 20955 (intern)
- 201D172 (Agentschap Onroerend Erfgoed)

Plaats en Datum

Aartselaar, Maart - april 2017

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 414

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template

Versies		
Versie	Datum	Status
v0	04/04/2017	Interne draft
v1	2017	Externe draft / definitieve versie
v2	2017	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Jan Coenaerts
Business Unit Manager	Tim Moerenhout
Kwaliteitscontrole	Jan Coenaerts
Director	Didier Reyns/Patrick Hambach

INHOUD

DEEL 1	VERSLAG VAN RESULTATEN.....	7
1	INLEIDING (BESCHRIJVEND GEDEELTE).....	7
1.1	Thesaurus	7
1.2	Samenvatting.....	7
1.3	Administratieve gegevens	8
1.4	Doel van het onderzoek.....	9
1.5	Aanleiding van het onderzoek.....	9
1.6	Afbakening studiegebied.....	9
1.7	Onderzoeksstrategie.....	12
2	AARD VAN DE BEDREIGING.....	13
2.1	Huidige situatie.....	13
2.2	Toekomstige situatie	16
3	ASSESSMENTRAPPORT: LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE	19
3.1	Topografische situering	19
3.2	Bodemkundige situering.....	22
4	ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS	30
4.1	Inventarissen onroerend erfgoed.....	30
4.2	Cartografische bronnen.....	35
4.3	Recente landschapsveranderingen	40
5	GEMOTIVEERD ADVIES	42
5.1	Interpretatie en Datering	42
5.2	Inschatting Potentieel tot Kennisvermeerdering	43
5.3	Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek	45
6	BIBLIOGRAFIE.....	48
6.1	Literaire bronnen.....	48
DEEL 2	BIJLAGEN.....	50

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Luchtfoto (grootschalige winteropnamen, kleur, 2013-2015) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017).....	10
Figuur 2: Het projectgebied (blauwe polygoon) weergegeven op het GRB met aanduiding van de kadastrale gegevens (bron: Geopunt 2017).....	11
Figuur 3: Kadasterplan met aanduiding van het studiegebied (blauw) (bron: Kadaster 2017)	11
Figuur 4: Bestaande situatie (Bron: Geopunt 2017)	13
Figuur 5: Bestaande situatie inplantingsplan (Bron: Opdrachtgever 2017)	14
Figuur 6: Foto bestaande bebouwing: Woonhuis met de twee loodsen aan de Molenstraat (Bron: Opdrachtgever 2017).....	15
Figuur 7: Foto reeds aanwezige loodsen op het terrein met links de verharde inrit (Bron: Opdrachtgever 2017).....	15
Figuur 8: Foto: Overzicht van het plangebied (Bron: Opdrachtgever 2017)	16
Figuur 9: Snede- schaal 1 / 150 (Bron: Opdrachtgever 2017)	17
Figuur 10: De toekomstige bouwplannen op het inplantingsplan - gelijkvloers (Bron: Opdrachtgever 2017).....	18
Figuur 11: De toekomstige bouwplannen op het inplantingsplan – 1 ^{ste} verdieping (Bron: Opdrachtgever 2017).....	19
Figuur 12: Details topografische kaart met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Bron: Geopunt 2017).....	20
Figuur 13: Luchtfoto (grootschalige winteropnamen, kleur, 2013-2015) met hoogteprofielen van het studiegebied (bron: Geopunt 2017).....	21
Figuur 14 <i>Hillshade</i> (afgeleid van DTM 1m) met aanduiding van het studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)	22
Figuur 15: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:20.000) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017).....	23
Figuur 19: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (type 3) (bron: Geopunt 2017)	25
Figuur 17: Gedigitaliseerde quartairgeologische kaart (1:200000) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017).....	26
Figuur 18: Gedigitaliseerde tertiairgeologische kaart (1:50000) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017).....	27
Figuur 19: Bodemerosie (1:50000) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017).....	28

Figuur 20: Bodemgebruikskaat met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017)	29
Figuur 24: Tabel met geraadpleegde bronnen	30
Figuur 22: Weergave van de locaties met gekend bouwkundig erfgoed en het plangebied (blauw) (Inventaris Onroerend Erfgoed, 2017).....	31
Figuur 23: Tabel met de locatie van het bouwkundig erfgoed in de regio.....	32
Figuur 24: OSM met aanduiding studiegebied (blauw) en beschermde stads- en dorpsgezichten (bron: Inventaris Onroerend Erfgoed 2017)	32
Figuur 25: De CAI-meldingen in de ruime omgeving van het plangebied (Bron: CAI 2017)	33
Figuur 26: Overzichtstabel CAI-locaties in de onmiddellijke omgeving van het plangebied	34
Figuur 27: Fricxkaart met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017)...	36
Figuur 28: Ferrariskaart met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017)	37
Figuur 29: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017).....	38
Figuur 30: Vandermaelen kaart met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017)	39
Figuur 31: Popp-kaart met aanduiding van het plangebied (blauw) (Geopunt 2017)....	40
Figuur 32: Orthofotomozaïek (grootschalige zomeropnamen, zwart-wit 1971) met aanduiding studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)	41
Figuur 33: Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 1979-1990) met aanduiding studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)	41
Figuur 34: Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2013-2015) met aanduiding studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)	42

DEEL 1 VERSLAG VAN RESULTATEN

1 INLEIDING (BESCHRIJVEND GEDEELTE)

1.1 THESAURUS

Bureauonderzoek, Wielsbeke, Metaaltijden, Romeinse Tijd, Middeleeuwen, Nieuwe Tijd

1.2 SAMENVATTING

Deze archeologienota werd opgesteld door ABO NV naar aanleiding van de realisatie van een bedrijfspand te Wielsbeke. Het doel van dit onderzoek is driedelig. Ten eerste wordt op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten en sporen te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede wordt nagegaan hoe goed deze archeologische resten zijn bewaard en in hoeverre ze zijn bedreigd door de geplande bouwwerken. Ten derde wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

- 1) Uit het landschappelijk, archeologisch en historisch onderzoek blijkt, dat het plangebied in Wielsbeke een mogelijke aantrekkingspool voor bewoning geweest kan zijn vanaf de Prehistorie. Het plangebied is geschikt voor landbouw en veeteelt, maar het betreft van nature een eerder arme bodem. De hoeveelheid archeologische sporen in de omgeving van het plangebied is beperkt, maar zeker aanwezig. In de omgeving van het plangebied werden eenduidige resten aangetroffen uit de Metaaltijden, de Romeinse Tijd, de Volle en de Late Middeleeuwen. De CAI-meldingen vermelden vooral sporen uit de Romeinse Tijd en de Middeleeuwen. Er geldt voor het plangebied dan ook vooral een hoge verwachting voor resten en archeologische sporen uit de Metaaltijden, de Romeinse Tijd, de Volle en de Late Middeleeuwen.*
- 2) Uit het bureauonderzoek blijkt, dat op basis van de beschikbare bronnen, er echter geen zekerheid gegeven kan worden over de effectieve aan- of afwezigheid van archeologische sites in het plangebied. Aan de andere kant is de impact van de geplande bouwwerken op het potentiële, archeologische archief over het gehele plangebied erg groot.*
- 3) Aangezien de kans dus reëel is, dat er binnen het plangebied archeologische sporen en resten kunnen worden aangetroffen, is bijgevolg ook het potentieel tot kennisvermeerdering groot en is verder archeologisch vooronderzoek noodzakelijk om deze archeologische verwachting te verifiëren.*

Uit 1, 2 en 3 kan geconcludeerd worden, dat de verwachting om archeologische resten aan te treffen relatief hoog is, gezien het archeologisch potentieel. In toepassing van de criteria uit hoofdstuk 5.3 van de Code van Goede Praktijk wordt daarom geadviseerd om over te gaan tot een onderzoek door middel van proefsleuven.

1.3 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2017D172
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO NV
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167
Naam + adres studiegebied	
- straat + nr.:	Molenstraat-Expresweg
- postcode :	8710
- fusiegemeente :	Wielsbeke
- land :	België
Lambertcoördinaten (EPSG:31370)	NW: 79089, 177783 NO: 78988, 177810 ZW: 78997, 177679 ZO: 79064, 177686
Kadaster	
- Gemeente :	Wielsbeke (West-Vlaanderen)
- Afdeling :	1
- Sectie :	c
- Percelen :	343R3-343N3-343W2-343F3
Onderzoekstermijn	Maart-April 2017
Thesauri	Bureauonderzoek, Wielsbeke, Romeinse Tijd, Middeleeuwen, Nieuwe Tijd

1.4 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Het doel van de archeologienota is nagaan in hoeverre het archeologisch archief, dat potentieel in het plangebied aanwezig is, door de nakende bodemingrepen is bedreigd. Het onderzoek heeft drie objectieven. Ten eerste wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het plangebied. Daarnaast wordt nagegaan welke de staat van bewaring is, die we kunnen verwachten voor deze potentiële, archeologische sporen en resten. Ten derde wordt nagegaan wat de impact van de geplande bodemingreep zou zijn op deze potentiële archeologische sporen en resten. De gegevens voor deze analyse worden gehaald uit de bestaande en ontsloten landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten in combinatie met de plannen geleverd door de opdrachtgever. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal een advies worden geformuleerd voor eventueel archeologisch vervolgonderzoek; *in situ* bewaring of vrijgave van het terrein.

1.5 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK

Deze archeologienota kadert in een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag en kwam tot stand in opdracht van de opdrachtgever naar aanleiding van de realisatie van een logistiek centrum met hoge en lage stockage, een winkel met polyvalente ruimte (vergader-, ontvangst-ruimte, keuken, koelcellen), bureauruimtes, eetruimte, kleedkamers, parkeerterrein, autolift en een tankstation. Om dit project te verwezenlijken dient er een ingreep in de bodem te gebeuren.

Het plangebied bevindt zich niet in een vastgestelde archeologische zone, niet een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt en niet in een beschermde archeologische site. De totale perceelsoppervlakte daarentegen is wel groter dan 3.000 m² en de effectieve bodemingreep bedraagt meer dan 1.000 m². Hierdoor is een archeologisch vooronderzoek verplicht volgens art. 5.4.1. van het nieuwe Onroerend Erfgoeddecreet van 2015. Op deze juridische basis wordt voorafgaand aan de bouwvergunning een archeologienota zonder ingreep in de bodem opgesteld.

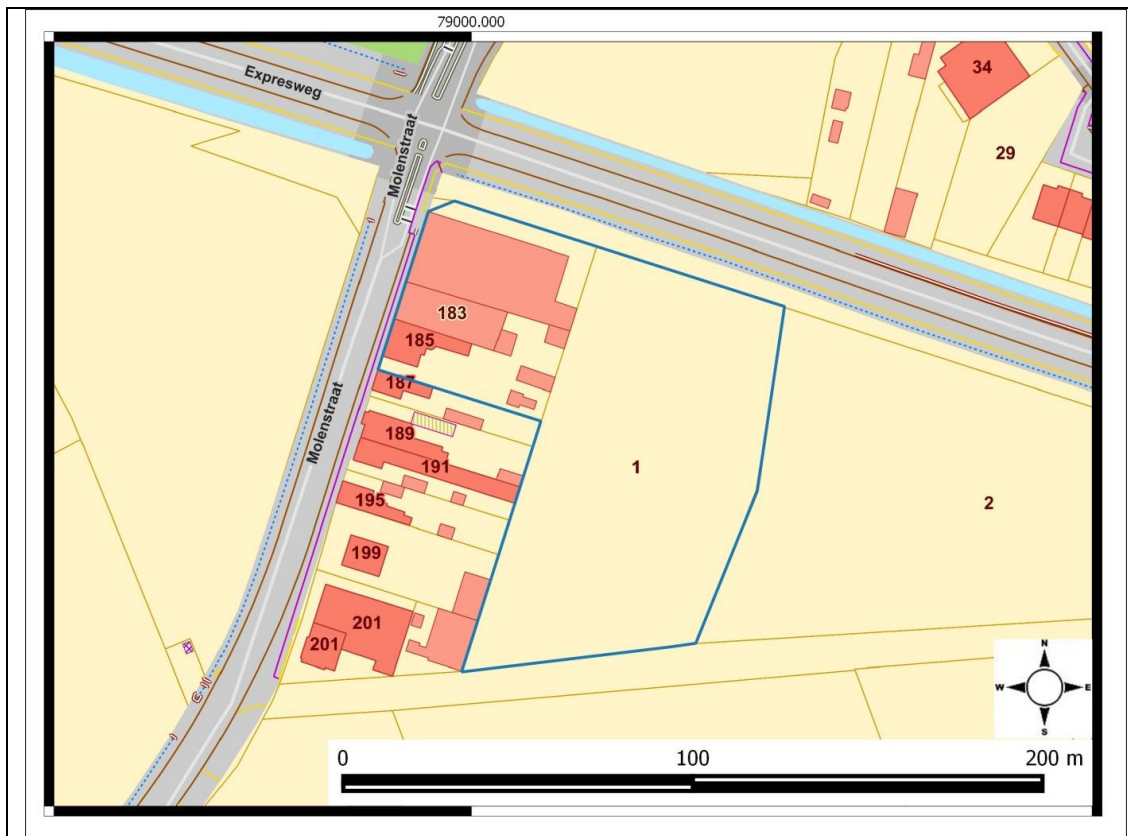
De opmaak van deze nota gebeurt conform de 'Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen' (2015) en de door het Agentschap Onroerend Erfgoed verspreide bijkomende richtlijnen in verband met het opstellen van archeologienota's.

1.6 AFBAKENING STUDIEGEBIED

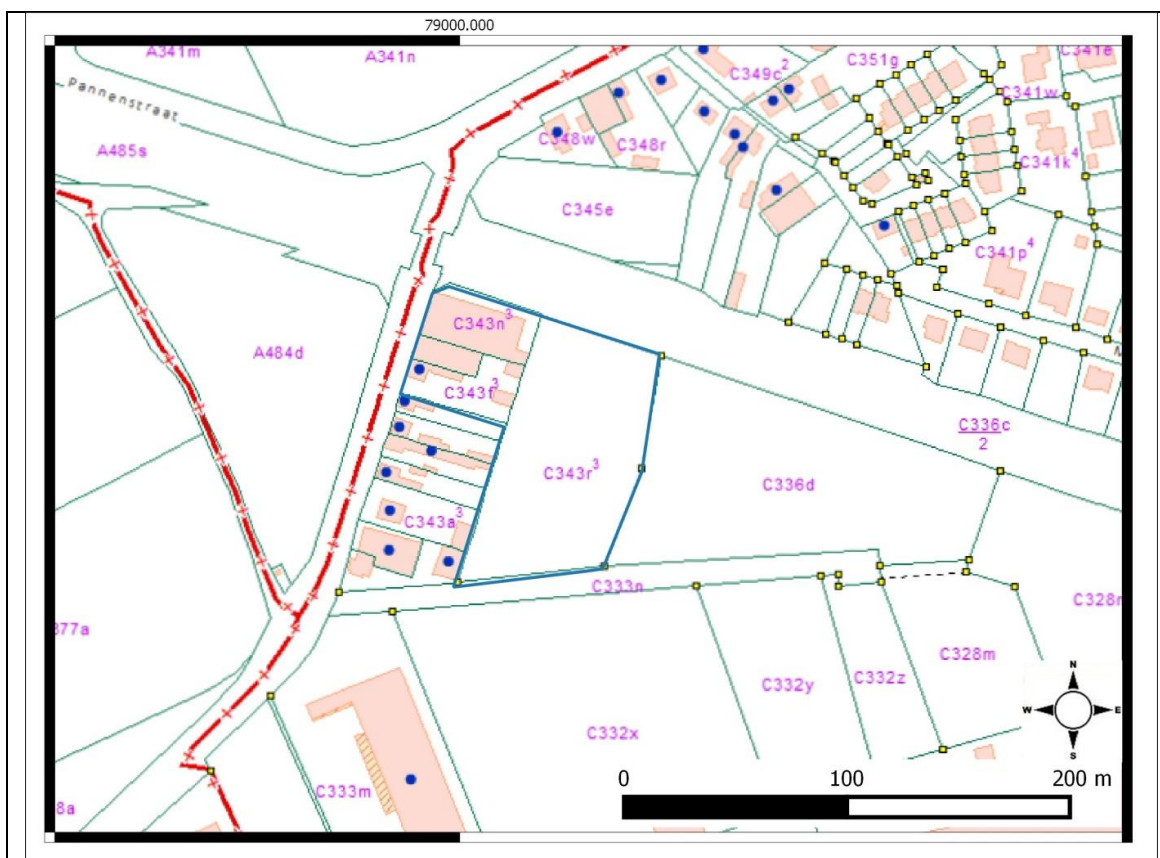
Het plangebied (Figuur 1-3), dat voorwerp is van dit archeologische bureauonderzoek, ligt aan de Molenstraat en de Expresweg (N382) ten zuidwesten van Wielsbeke en is deels bebouwd met oude loodsen en bewoning, maar betreft voor het grootste deel akkerland. Op het gewestplan ligt het plangebied in een zone met als hoofdbestemming – in het westelijke deel – 'woongebieden' (code 0100) en – in het oostelijke en zuidelijke deel – 'industriegebieden' (code 1000). Het plangebied wordt rondom begrensd door bewoning en door akkerland. In het verleden lag het plangebied altijd al in landelijk gebied met een lage densiteit aan bewoning. Het terrein is 9.500 m² groot. De Knokbeek stroomt op ca. 500 m ten westen van het plangebied. De Boonaardsbeek stroomt op ca. 330 m ten oosten van het plangebied. De Leie stroomt op 700 m ten zuiden van het plangebied. Het centrum van Wielsbeke ligt op ongeveer 550 m naar het noordoosten.

Figuur 1: Luchtfoto (grootschalige winteropnamen, kleur, 2013-2015) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017)

Figuur 2: Het projectgebied (blauwe polygoon) weergegeven op het GRB met aanduiding van de kadastrale gegevens (bron: Geopunt 2017)

Figuur 3: Kadasterplan met aanduiding van het studiegebied (blauw) (bron: Kadaster 2017)

De kadastrakaart niet correct geeft enkel huidige situatie weer. geeft een goed beeld van de historische bewoning. De oorspronkelijke perceelsindeling is een relatief stabiel element, die vaak een prestedelijke oorsprong kent. Ondanks de processen van herverdeling blijven oude bezitsgrenzen en straatpatronen lang zichtbaar in het landschap.

1.7 ONDERZOEKSSTRATEGIE

Deze archeologienota bestaat uit een bureaustudie (vooronderzoek zonder ingreep in de bodem). De bedoeling van dit bureauonderzoek is om tot een waardering van het archeologisch potentieel (= de ondergronds nog aanwezige archeologische erfgoedwaarden) binnen het projectgebied te komen. De aard van de werken dient te worden afgewogen ten opzichte van de beschikbare kennis van het projectgebied op topografisch, bodemkundig, landschappelijk, historisch-cartografisch en archeologisch vlak om zo een onderbouwde inschatting te kunnen maken van het archeologisch potentieel van het projectgebied.

Hierbij kunnen volgende onderzoeksvragen gesteld worden:

- Wat is de landschapshistoriek van het terrein?
- Hoe verhouden de gekende archeologische sites in de buurt zich tot het landschap?
- Is de bodemopbouw in het plangebied intact, gedeeltelijk of volledig verstoord?
- Wat is de bewaringstoestand van deze sites?
- Wat zijn de karakteristieken van deze sites?
- Wat betekent dit voor het archeologisch potentieel van het plangebied?
- Welke impact hebben de voorziene werken op de bodem?
- Is verder vooronderzoek noodzakelijk en welke vorm dient dit aan te nemen?

Twee stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

- 1) Een analyse van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het studiegebied in een breder landschappelijk kader (hfst. 3). Hiertoe werd zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.
- 2) Een analyse van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geven inzicht in het archeologisch potentieel van het studiegebied (hfst 4). Hierbij werden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

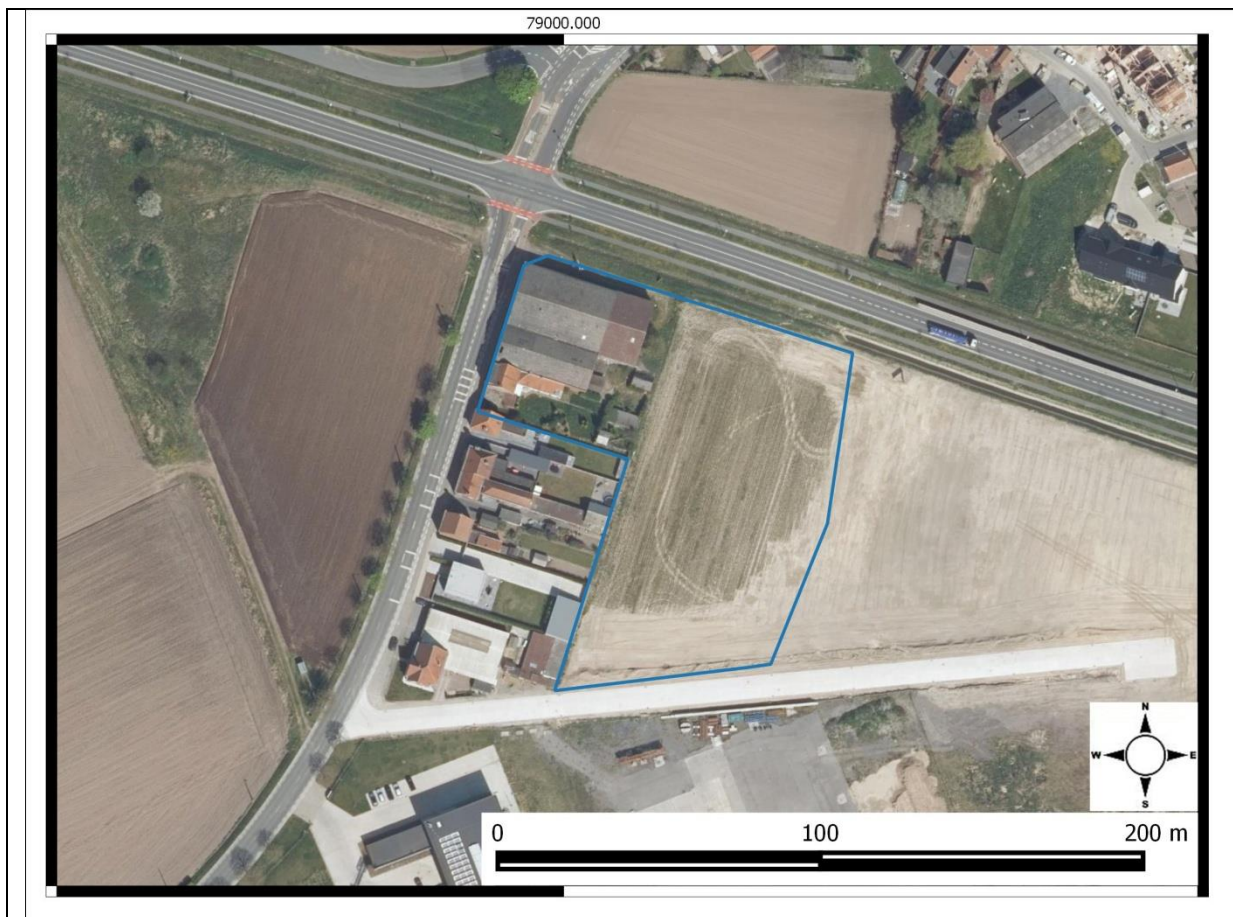
Het doel van deze hoofdstukken is dan ook om een beoordeling te maken van het plangebied op basis van gekende landschappelijke, historische, cartografische en archeologische informatie. Vervolgens wordt gekeken in welke mate het terrein nog voldoende intact is. Daarna wordt het

archeologisch verwachtingsprofiel geconfronteerd met de aard van de geplande werken teneinde de impact van deze civieltechnische werken te bepalen en een advies te formuleren.

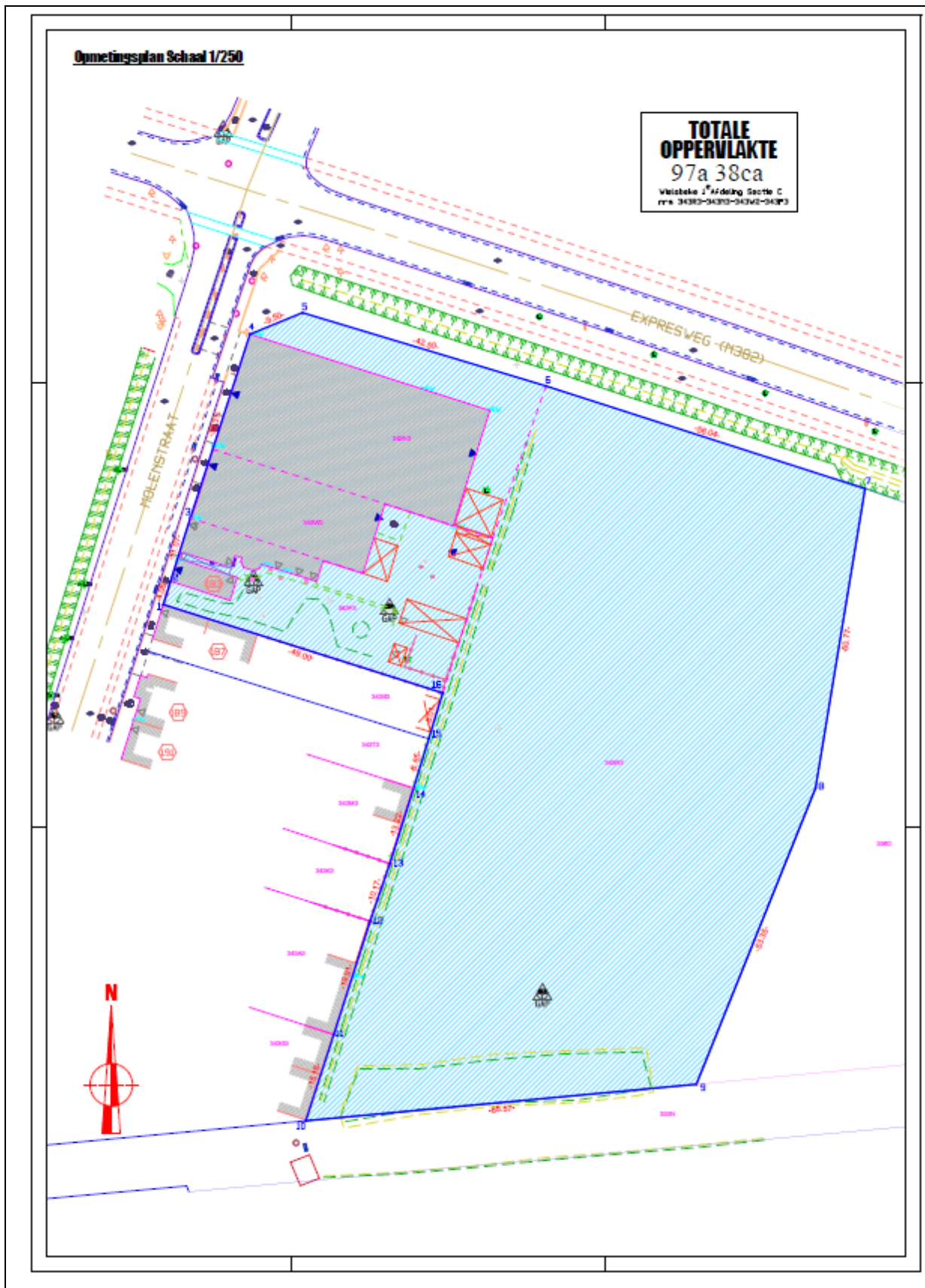
2 AARD VAN DE BEDREIGING

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het plangebied (Figuur 4-8) bestaat voor 30% uit een bebouwd gebied en 70% uit een onbebouwd gebied. De bebouwde zone (kadastrale nummers 343N3 en 343F3) bestaat uit een woonhuis met schuurtjes en twee loodsen met een parallelle, verharde inrit, gelegen aan de Molenstraat. Onder het woonhuis bevindt zich een kelder. De loodsen werden niet onderkelderd. De loodsen hadden de laatste jaren een agrarische functie. Deze loodsen zijn uit baksteen zijn opgetrokken, en werden waarschijnlijk in de jaren '50 en '60 van de vorige eeuw opgetrokken, aangezien dit typische naoorlogse architectuur is en aangezien ze reeds op de luchtfoto uit 1971 te zien zijn. Binnen in de loodsen bevindt zich een betonnen vloer over de volledige lengte van de loods. Deze bebouwing zal voor de start van het project afgebroken worden. Achter deze loodsen bevindt zich de onbebouwde zone (kadastraal nummer 343R3) die volledig uit akkerland bestaat. De bodem binnen deze zone is nog niet verstoord door eerdere ingrepen.

Figuur 4: Bestaande situatie (Bron: Geopunt 2017)

Figuur 5: Bestaande situatie inplantingsplan (Bron: Opdrachtgever 2017)

Figuur 6: Foto bestaande bebouwing: Woonhuis met de twee loodsen aan de Molenstraat (Bron: Opdrachtgever 2017)

Figuur 7: Foto reeds aanwezige loodsen op het terrein met links de verharde inrit (Bron: Opdrachtgever 2017)

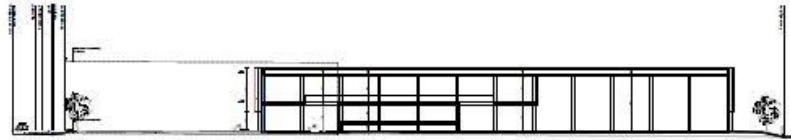
Figuur 8: Foto: Overzicht van het plangebied (Bron: Opdrachtgever 2017)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

De geplande werken (Figuur 9-11) waarvoor een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag zal worden ingediend, omvatten in hoofdzaak de realisatie van een logistiek centrum met hoge en lage stockage, een winkel met polyvalente ruimte (vergader-, ontvangst-, lounge-ruimte, keuken, koelcellen), bureauruimtes, een eetruimte, kleedkamers, een parkeerterrein, een autolift en een tankstation. De fundering in beton zal gebeuren op een diepte van 75 cm. In het noorden van het plangebied zullen ook een veertigtal parkeerplaatsen voor auto's van bezoekers voorzien worden. In het zuiden worden er ook 10 parkeerplaatsen voor personeel en 5 voor vrachtwagens voorzien. Dit laatste in verband met laden en lossen. Daarom dat ook de achterzijde (zuiden) van het plangebied zal worden verhard en gefundeerd tot op 40 cm beneden maaiveld en ingericht worden als manoeuvreerruimte voor vrachtwagens. Tevens wordt er een tankstation voorzien met ingegraven tanks en een bezinkput. Hiertoe zal de grond tot op een diepte van 5 m beneden maaiveld worden geroerd. Verder zullen er ook een aantal nutsvoorzieningen gerealiseerd worden (waterleiding, gasleiding, elektriciteit en riolering).

Om de leesbaarheid van de plannen te garanderen zullen deze eveneens als bijlage worden toegevoegd aan de archeologienota.

SNEDE PRINCIPÉ 1/500

wielfaertarchitecten

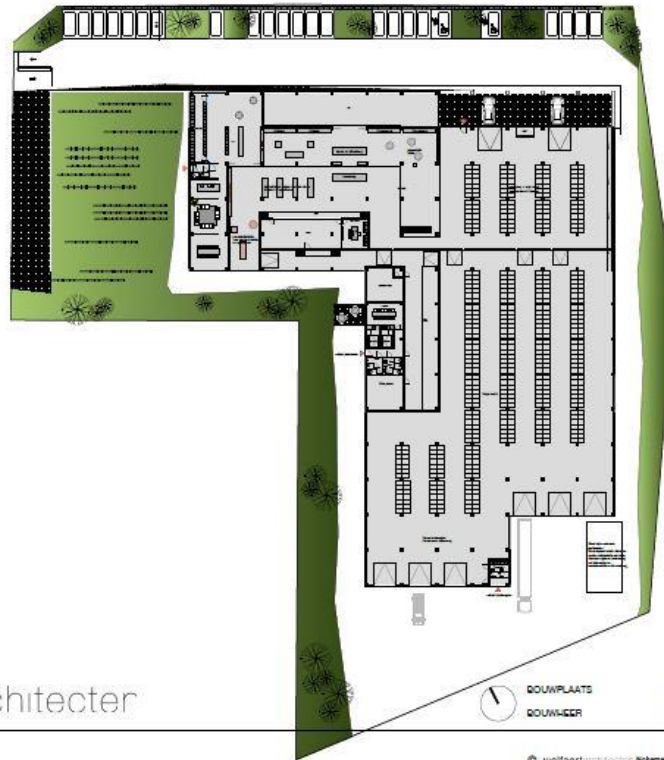
VOORONTWERP

DOUWPLAATS Molenstraat 183-185 te Wilsbeke
DOUW-GEER DLK & co bvba 04040017

© wielfaertarchitecten Nokersweg 8, 8-4790 Wanegem | T +32 (0)56 60 36 86 | info@wielfaertarchitecten.be

Figuur 9: Snede- schaal 1 / 150 (Bron: Opdrachtgever 2017)

PLAN GELIJKVLOERS 1/500

wiefiaertarchitecten

VOORONTWERP

DOUWPLAATS
DOUWDEER

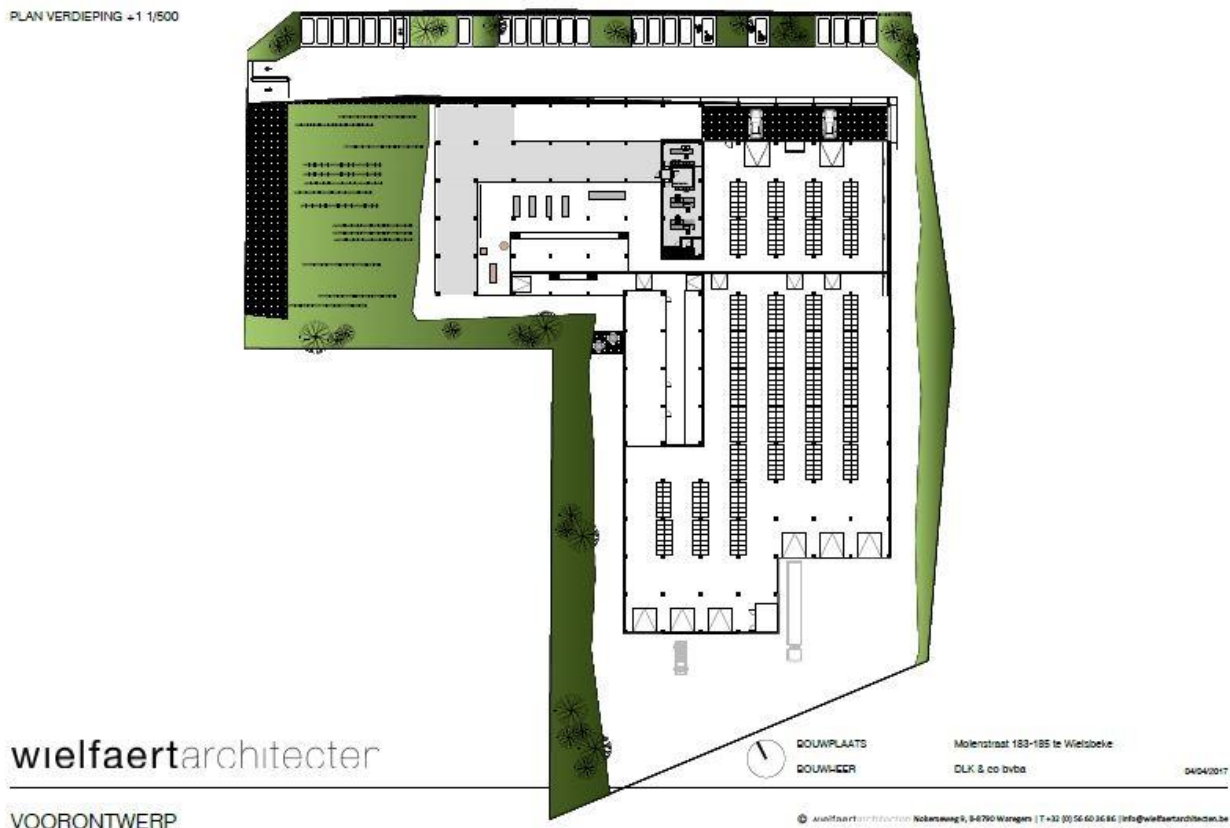
Molenstraat 183-185 te Wielebeke
DLK & co bvba

04/04/2017

© wiefiaertarchitecten Niekensweg 5, 8-4790 Waregem | T +32 (0) 56 60 26 86 | info@wiefiaertarchitecten.be

Figuur 10: De toekomstige bouwplannen op het inplantingsplan - gelijkvloers (Bron: Opdrachtgever 2017)

PLAN VERDIEPING ±1 1/500

Figuur 11: De toekomstige bouwplannen op het inplantingsplan – 1ste verdieping (Bron: Opdrachtgever 2017)

3 ASSESSMENTRAPPORT: LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE

3.1 TOPOGRAFISCHE SITUERING

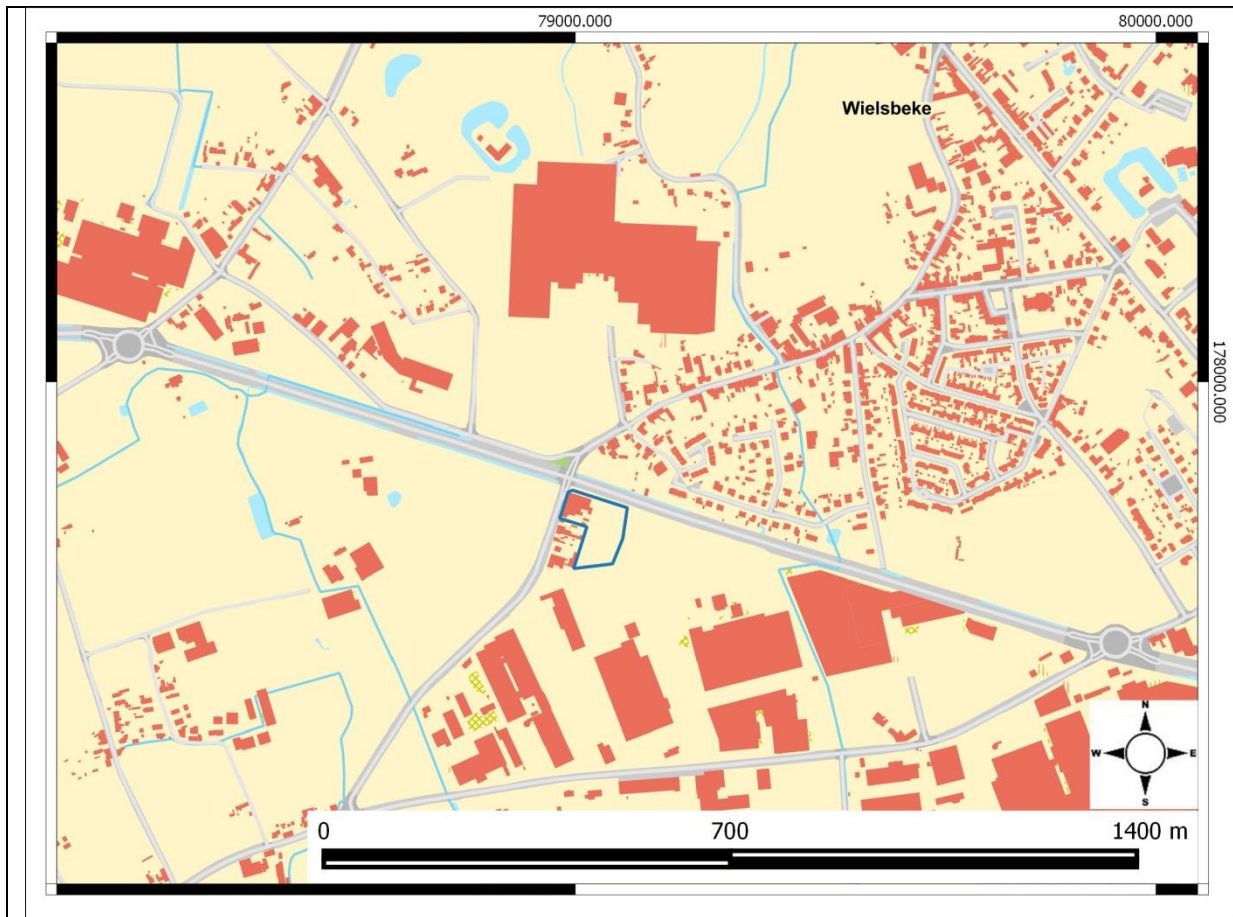
3.1.1 TOPOGRAFIE

Het onderzoeksgebied (Figuur 15) ligt aan het kruispunt van de Molenstraat en de Expressweg te Wielsbeke. Wielsbeke zelf is een industriegemeente gelegen in de provincie West-Vlaanderen op ca. 34 km ten zuidoosten van Brugge, ca. 12 km ten noordoosten van Kortrijk en ca. 30 km ten zuidwesten van Gent.

Deze gemeente is deels in de alluviale Leievallei, deels op de uitlopers van het zandlemige Hoogland van Hulste gelegen. De nieuwe dorpskern ontwikkelde zich in de jaren 1950 ten westen van de gewestweg “Rijksweg” (N357), een drukke verbindingsweg die de gemeente noordwest-zuidoost doorsnijdt. De historische dorpskern bevindt zich zuidelijker, op de oever van de Leie, andere historische bewoningskernen zijn de ‘Molenhoek’ en de ‘Dries’.

Wielsbeke (Agentschap Onroerend Erfgoed 2017) behoort fysisch-geografisch zowel tot de alluviale Leievallei als tot de uitlopers van het zandlemige Land van Roeselare-Kortrijk, meer bepaald van het Hoogland van Hulste. Het grondgebied draagt een zwak golvend reliëf van ca. 10 m tot ca. 16 m boven de zeespiegel. Topzone nabij Abele, ten noorden van het dorpscentrum. Afnemend reliëf naar het zuiden toe, naar het brede valleigebied van de Leie. De beekstelsels met kleine, smalle valleien,

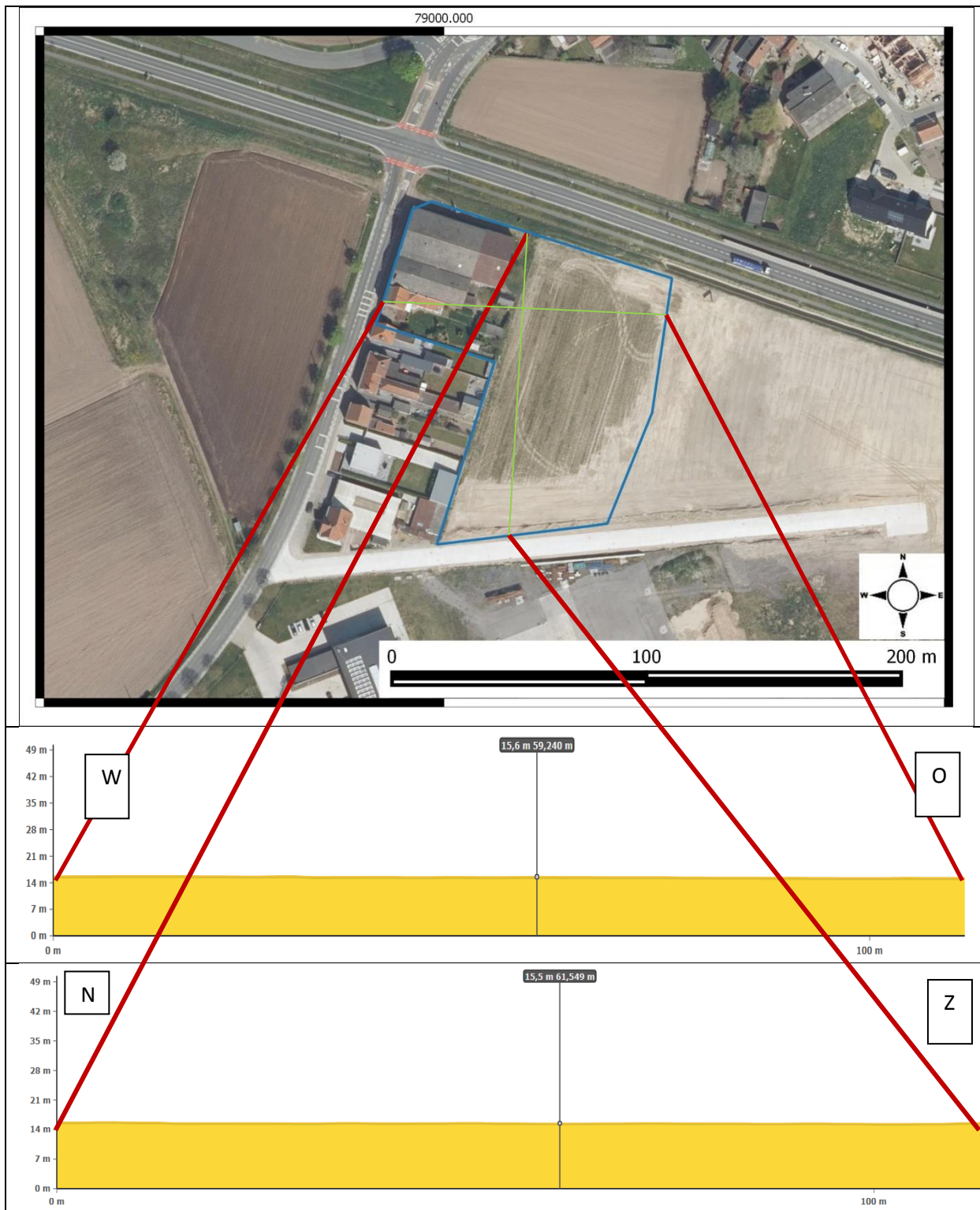
wateren noordwaarts (Gaverbeek) af naar de Mandel. De overige beekstelsels met o.m. de Knokbeek, de Boonaardsbeek en de Lobeek, stromen zuidwaarts af en monden rechtstreeks uit in de vroegere meanders van de Leie of zijn afgeleid naar het Leiekanaal. De Leievallei met vochtige riviergraslanden en bosfragmenten wisselt af met licht geprononceerde kouterruggen met vruchtbaar open akkerland.

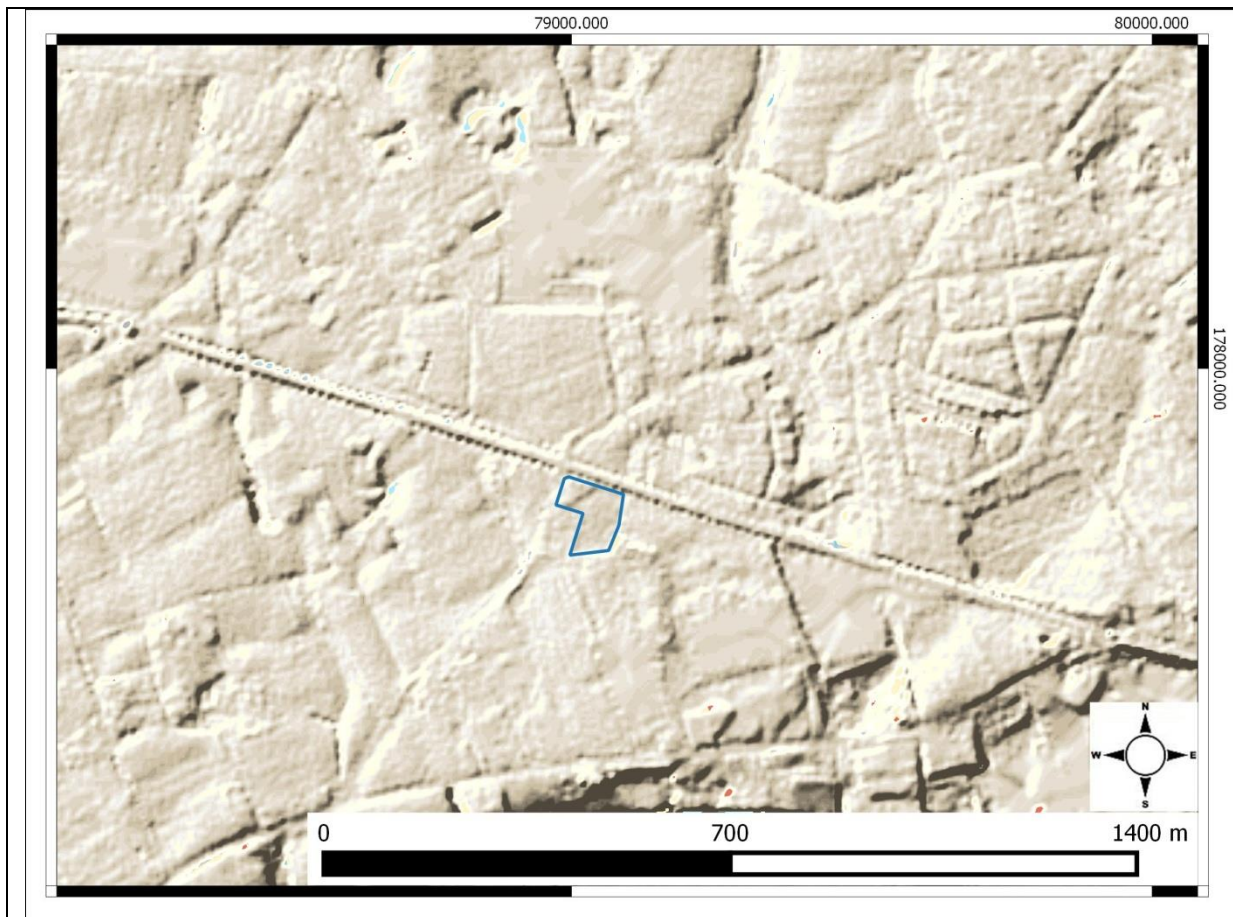
Figuur 12: Details topografische kaart met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Bron: Geopunt 2017)

3.1.2 HOOGTEVERLOOP

Het hoogteverloop binnen het plangebied is bijzonder klein (Figuur 16). Algemeen genomen liggen de TAW waarden tussen de 15,30 m. en de 15,70 m. boven de zeespiegel. Men kan stellen, dat het plangebied iets afhelt richting oosten. Van West naar Oost bedragen de waarden 15,70 m, 15,60 m in het centrale deel en 15,30 m in het Oosten. Van Noord naar Zuid bedragen de waarden 15,70 m, 15,70 m in het centrale deel en 16,60 m in het Zuiden. Hieruit blijkt, dat de hoogteverschillen binnen het plangebied vrij klein zijn. Voor zover na te gaan is, werd het plangebied nooit genivelleerd.

Figuur 13: Luchtfoto (grootschalige winteropnamen, kleur, 2013-2015) met hoogteprofielen van het studiegebied (bron: Geopunt 2017).

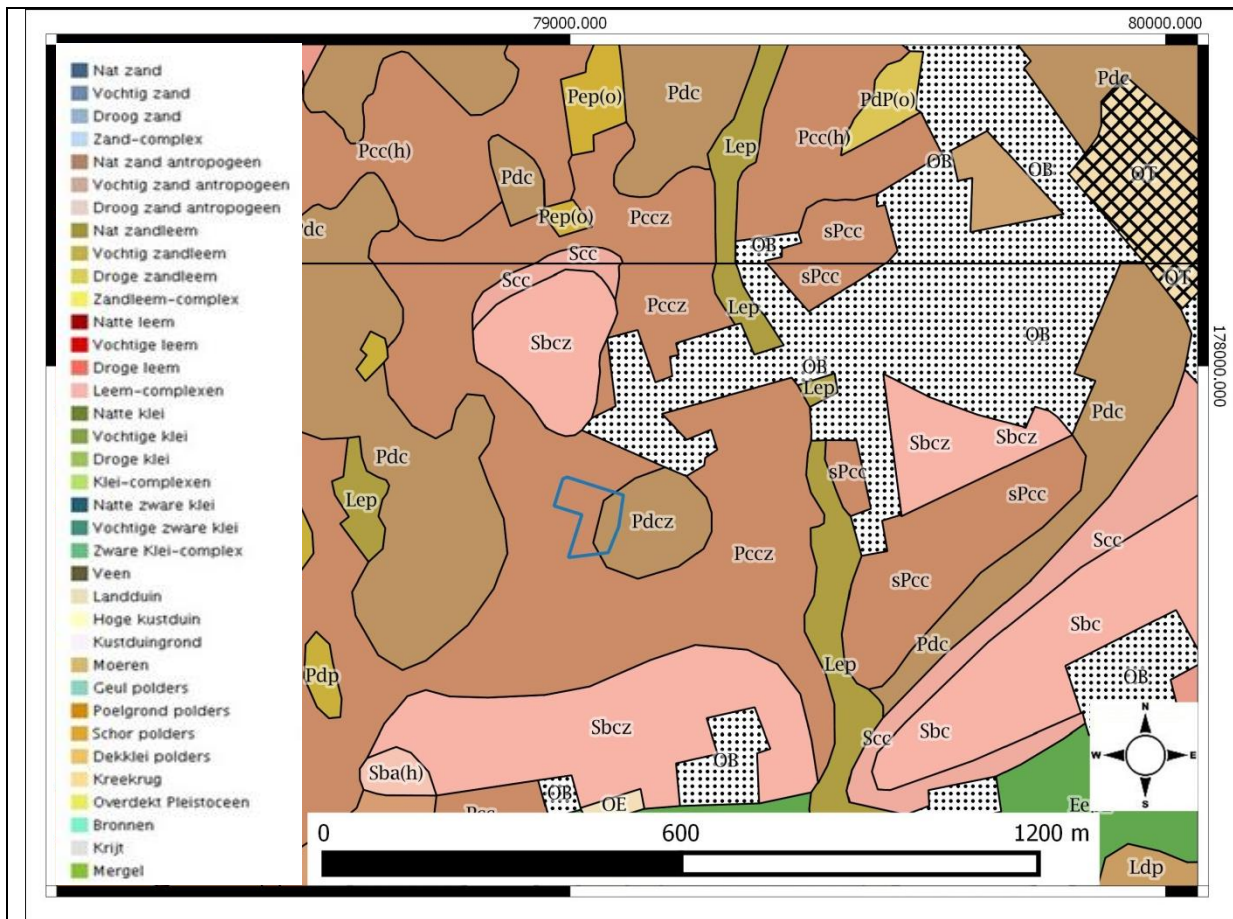
Figuur 14 Hillshade (afgeleid van DTM 1m) met aanduiding van het studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)

Bij een grotere schaal zoals bij de *hillshade* (Figuur 17) wordt de vertroebeling van de bebouwing zichtbaar in het model. Toch blijven de akkers en de wegen goed zichtbaar in het model. Het hoogteverschil binnen het plangebied aan de noordwest-zijde valt binnen de bebouwing en kan dus gezien worden als een onzuiverheid in het model. In het zuiden is een deel van een oude waterloop goed zichtbaar.

3.2 BODEMKUNDIGE SITUERING

3.2.1 BODEMKAARTEN

De gemeente Wielsbeke behoort fysisch-geografisch zowel tot de alluviale Leievallei als tot de uitlopers van het zandlemige Land van Roeselare-Kortrijk, meer bepaald van het Hoogland van Hulste. Het grondgebied draagt een zwak golvend reliëf van *ca.* 10 m tot *ca.* 16 m boven de zeespiegel. Topzone nabij Abele, ten noorden van het dorpscentrum. Afnemend reliëf naar het zuiden toe, naar het brede valleigebied van de Leie. De beekstelsels met kleine, smalle valleien, wateren noordwaarts (Gaverbeek) af naar de Mandel. Geografisch bevindt Wielsbeke (Geopunt 2017) zich in een zandstreek in Vlaanderen. Ten noord-oosten van het plangebied (Figuur 18) bevindt zich een OB Bodem. De locatie van deze sequentie valt samen met het sterk bebouwde centrum van Wielsbeke. Binnen het plangebied zelf zijn de **Pccz** en de **Pdcz** bodemseries gekarteerd.

Figuur 15: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:20.000) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)

OB: Bebouwde zones

- Bodemtype: OB
- Serie: O = kunstmatige gronden
- Type: B = bebouwde zones

Pccz-bodemserie: Matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont

- Streek: Zandleemstreek
- Bodemtype: Pcc
- Textuurklasse: P = licht zandleem
- Drainageklasse: c = matig droog, zwak gleyig
- Profielontwikkelingsgroep: c = met sterk gevlekte textuur (bij lemige sedimenten), verbrokkelde textuur B horizont (bij zandige sedimenten)

Bij de Pcc-bodemserie (Van Ranst & Sys 2000) in de Zandleemstreek is de bouwvoor grijsbruin, 25-30 cm dik en goed humeus, Bij de gedegradereerde eenheden met verbrokkelde textuur B, werd bij de in cultuurname een deel van de uitlogingshorizont met de bouwvoor vermengd tot een homogeen goed humeuze Ap, waaronder een bruingele overgangshorizont, 20-30 cm dik, voorkomt.

De verbrokkelde textuur B (Van Ranst & Sys 2000) situeert zich tussen 50 en 80 cm. Bij het complex Pcc vindt men naast profielen met verbrokkelde textuur B en ijzerconcreties (Prepodzolen ..c(h)) ook individuele waarnemingen van gronden met humus en/of ijzer B horizont (..f), soms Postpodzolen (..h). Veel Pcc gronden zijn beïnvloed door de Tertiaire onderliggende formaties welke op wisselende diepte een gevarieerd substraat vormen. Zoals alle matig droge licht zandleemgronden zijn deze bodems gemakkelijk te bewerken en weinig beperkt. De waterhuishouding is gunstig maar de bodems met klei of klei-zand substraat kunnen een lichte wateroverlast vertonen in de winter. De gronden zijn geschikt voor alle akkerlandteelten en voor weiland.

Pdcz-bodemseries: Matig natte licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont

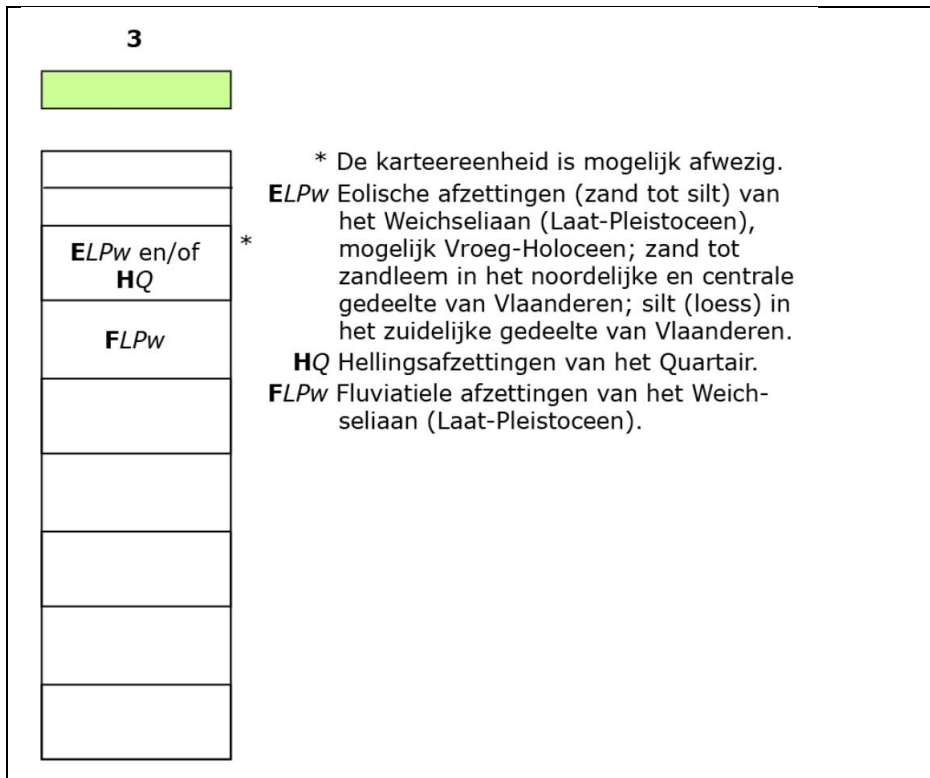
- Streek: Zandstreek
- Bodemtype: Pdc
- Textuurklasse: P = licht zandleem
- Drainageklasse: d = matig nat, matig gleyig
- Profielontwikkelingsgroep: c = met sterk gevlekte textuur (bij lemige sedimenten), verbrokkelde textuur B horizont (bij zandige sedimenten)

Deze gronden (Van Ranst & Sys 2000) hebben doorgaans een bouwvoor die 20-30 cm dik is, zeer donker grijsbruin en humusrijk. Vanaf 30 cm diepte is het materiaal bruin tot bleekbruin, meestal komen in deze horizont roestverschijnselen voor vanaf 40-60 cm. De sterk verbrokkelde en gevlekte textuur B begint tussen 60 en 80 cm. In vele gevallen is de klei aanrijkingshorizont bijna verdwenen en worden ijzerconcreties aangetroffen. Soms komt een zand- of leemsubstraat voor, in andere golvende gebieden waar Tertiair binnen boorbereik voorkomt is het een klei, of klei-zandsubstraat. De bodems lijden aan waterlast gedurende de natte seizoenen vooral bij leem, klei of klei-zandsubstraat. De waterhuishouding is gunstig in de zomer. Voor rationeel gebruik als akkerland is drainering noodzakelijk. In beide gevallen wijst het achtervoegsel 'z' op sedimenten die lichter of grover worden in de diepte.

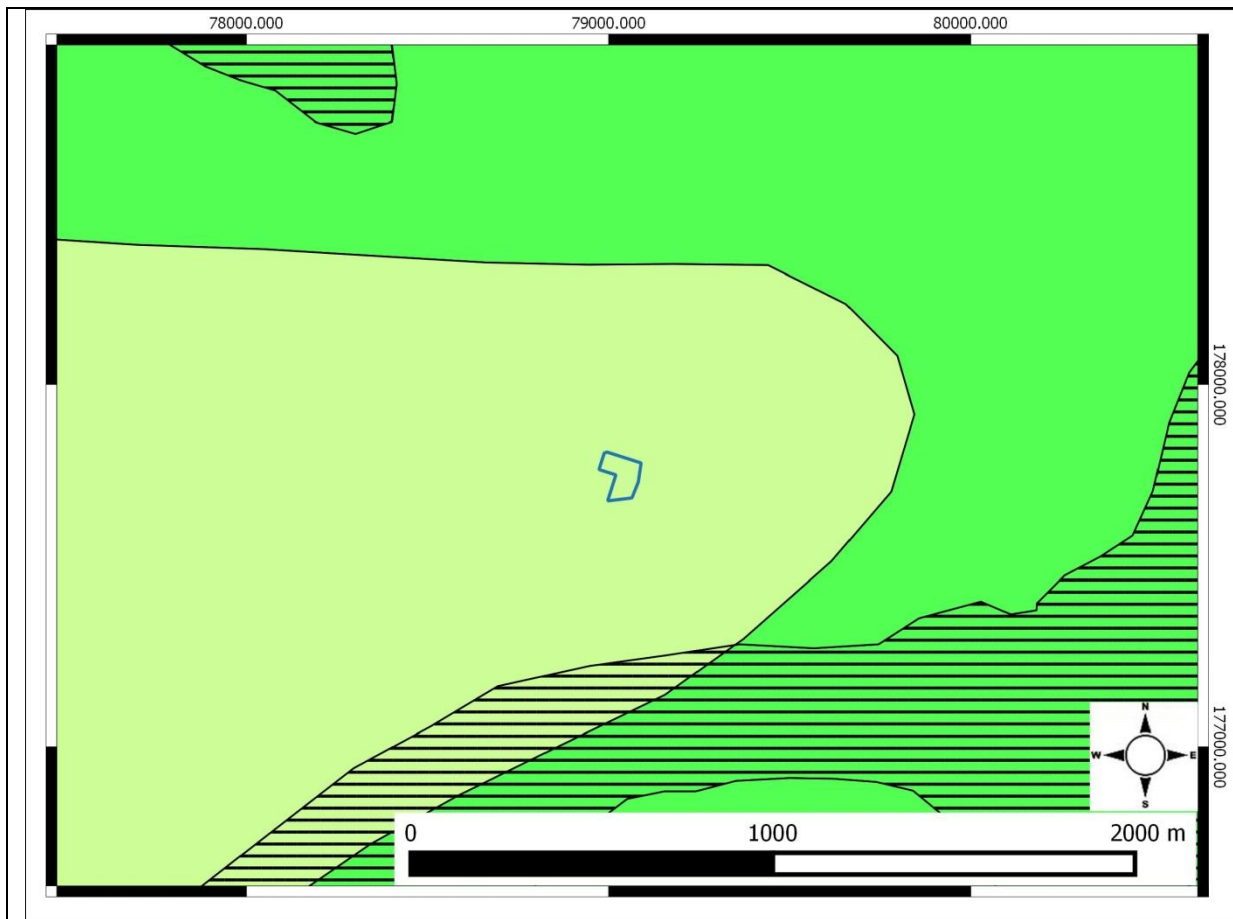
3.2.2 QUARTAIRGEOLOGISCHE KAART

De Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied wordt gekenmerkt door type 3. Het huidige landschap (Bogemans 2007) rondom het plangebied wordt gedomineerd door de Leie. Opvallend is de brede vlakte langsheen de Leie en haar beken. Zowel de vlakte van de Leie als de vlakte van de Schelde maken deel uit van de Vlaamse Vallei die morfologisch gekenmerkt wordt door een relatief vlak reliëf. Naast beide vlaktes wordt het onderzoeksgebied gekenmerkt door een sterk gevarieerd landschap. Tijdens de beginfase van het Pleniglaciaal (Bogemans 2007) hebben de Leie en de Schelde een grote laterale uitbreiding gekend waardoor de volledige breedte van de respectievelijke valleien werd ingenomen. Het getransporteerde en afgezette materiaal is evenwel beduidend fijner. Opvallend is het feit dat deze fluviatiele sedimenten in het onderzoeksgebied belangrijke leemafzettingen bevatten. Het Tardiglaciaal (Bogemans 2007) wordt gekenmerkt door een beduidende klimaatsverbetering, op enkele koude fazen na. Belangrijk is de hervatting van de fluviatiele activiteit met in de eerste fase een uitschuring van de huidige valleien. De rivieren nemen

een meanderend patroon aan. In het Dekzandgebied (Bogemans 2007) treden lokale verstuingen op. Hellingsprocessen worden in een latere fase van het Holoceen opnieuw intens ingevolge de algemene ontbossingen ten behoeve van de landbouw.

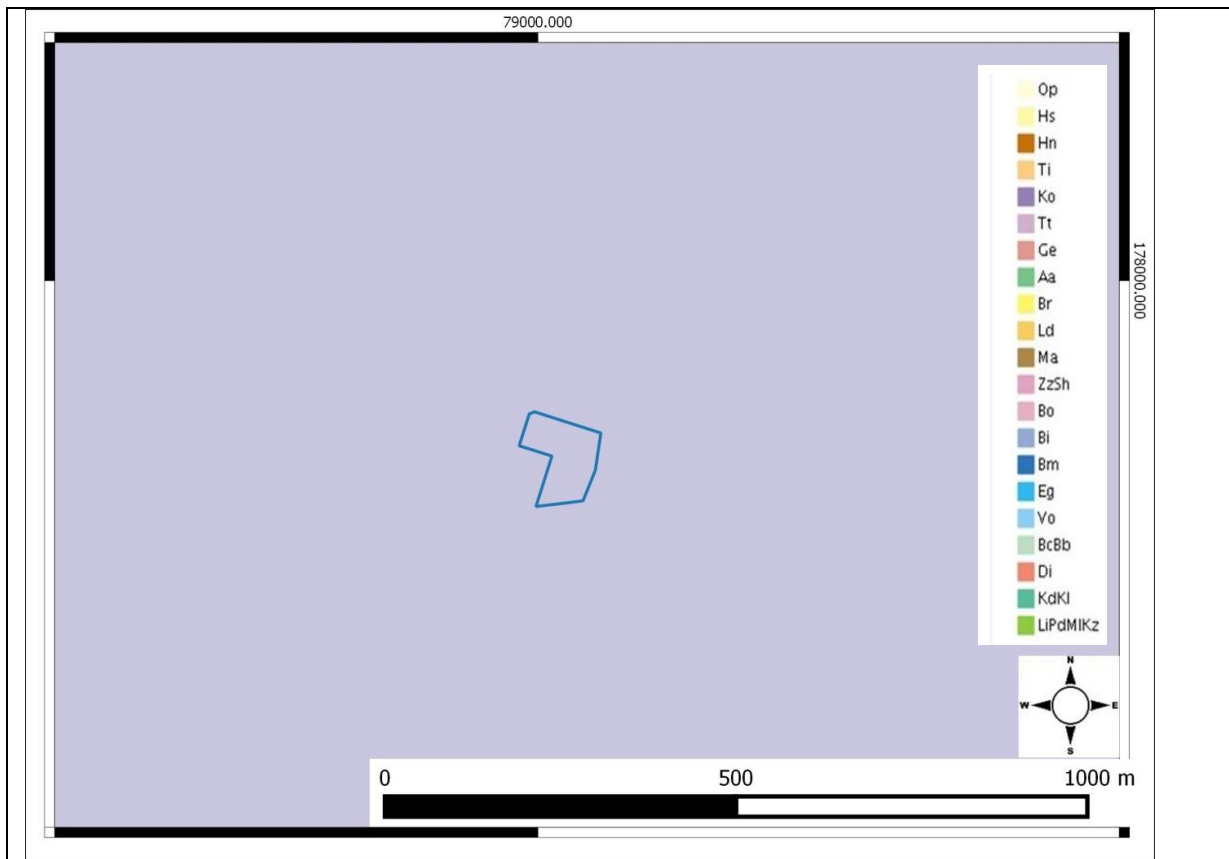
Figuur 16: Quartaargeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (type 3) (bron: Geopunt 2017)

Figuur 17: Gedigitaliseerde quartairgeologische kaart (1:200000) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)

3.2.3 TERTIAIRGEOLOGISCHE KAART

Volgens de Tertiairgeologische kaart (Figuur 21) behoort het plangebied tot de Formatie van Kortrijk (Lid van Moen) met grijze klei tot silt, kleihoudend, kleilagen; *Nummulites planulatus*. De hierna volgende omschrijving is gebaseerd op het 'Voorstel Lithostratigrafische indeling van het Paleogeen' (Maréchal & Laga 1988), van het Paleogeen en het Neogeen (Laga e.a. 2001) en de Toelichting bij de geologische kaart Kortrijk (Jacobs e.a. 1999).

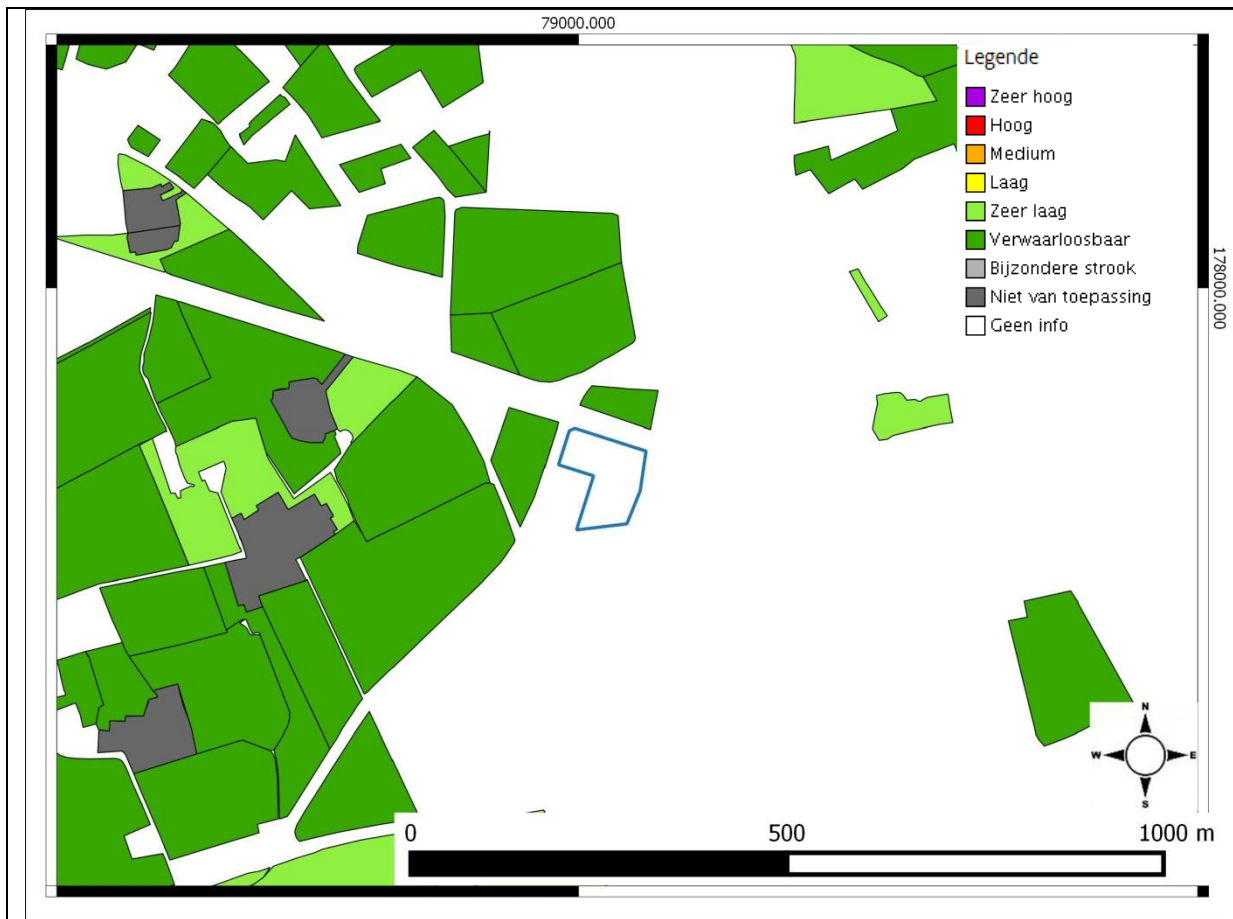

Figuur 18: Gedigitaliseerde tertiairgeologische kaart (1:50000) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017)

De Formatie van Kortrijk (Ko) is omschreven (Jacobs e.a. 1999) als een doorgaans kleilig facies met weinig macrofossielen. De formatie bestaat uit door de zee afgezette (mariene) kleilagen uit het Ypresiaan (Vroeg-Eoceen, rond 52 miljoen jaar oud). Toen werden deze streken verschillende keren bedekt door de zee die hier van alles afzette. In het uiterste westen van België vormt de formatie een 125 meter dik pakket in de ondergrond, maar naar het oosten toe wordt de dikte geleidelijk aan minder. In het onderzoeksgebied wordt de Formatie van Kortrijk (Jacobs e.a. 1999) opgesplitst in het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. De klei van Moen, bestempeld als een magere klei, bleek ideaal voor het bakken van bakstenen.

3.2.4 BODEMEROSIEKAART

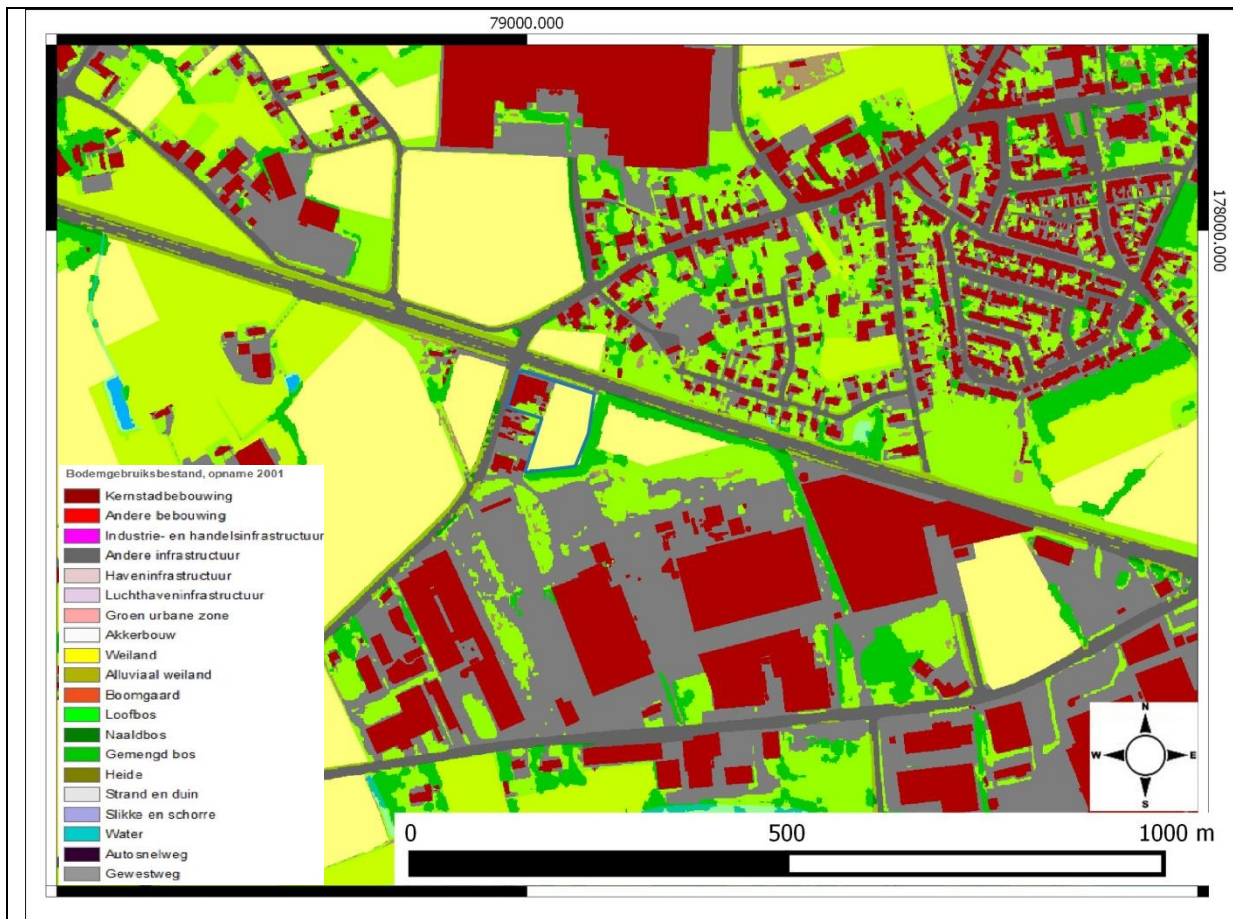
Ter hoogte van het studiegebied (Figuur 22) is er door de aanwezigheid van bebouwing geen informatie beschikbaar over de potentiële bodemerosie. Dit is niet ongewoon in regio's waar reeds sterke bebouwing aanwezig is. Als we naar de directe omgeving van het onderzoeksgebied kijken kunnen we stellen dat de kans op bodem erosie zeer klein is.

Figuur 19: Bodemerosie (1:50000) met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017)

3.2.5 BODEMGEBRUIKSKAART

Volgens de Bodemgebruiksk kaart wordt het studiegebied gekenmerkt door de aanwezigheid van bebouwde oppervlakte (rood), weiland (geel), bomen (groen en donkergroen), wegen en verharding (grijs). Het merendeel van de omgeving bestaat uit deze samenstelling (Figuur 23).

Figuur 20: Bodemgebruikskaart met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017)

4 ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Geraadpleegde bronnen hoofdstuk 3 met betrekking tot archeologische voorkennis	Toelichting
Inventarissen	
Inventaris Archeologische zone	Buiten archeologische zone
Landschapsatlas	Geen relicten in de buurt (<1km)
Inventaris Bouwkundig erfgoed	Relevant, cf. 4.1.1
Beschermde stads- en dorpsgezichten	Niet relevant, cf. 4.1.2
Centraal Archeologische Inventaris	Relevant, cf. 4.1.3
Inventaris Historische stadskern	Buiten historische stadskern
Inventaris gebieden waar geen archeologie te verwachten valt (GGA)	Buiten GGA
Wereldoorlog relicten	Geen relicten in de buurt (<1km)
Andere historisch/ archeologische relicten	Relevant, cf. Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.
Belgisch Molenbestand van verdwenen molens	Relevant, cf. 4.1.4
Cartografische bronnen	
Frickkaart (ca. 1745)	Niet relevant, niet gedetailleerd genoeg maar wel vermeld, cf. 4.2.1
Ferrariskaart (ca. 1771-1778)	Relevant, cf. 4.2.2
Atlas der Buurtwegen (ca. 1841)	Relevant, cf. 4.2.3
Vandermaelen kaarten (1846- 1854)	Relevant, cf. 4.2.4
Popp kaarten (1842-1879)	Relevant, cf. 4.2.5

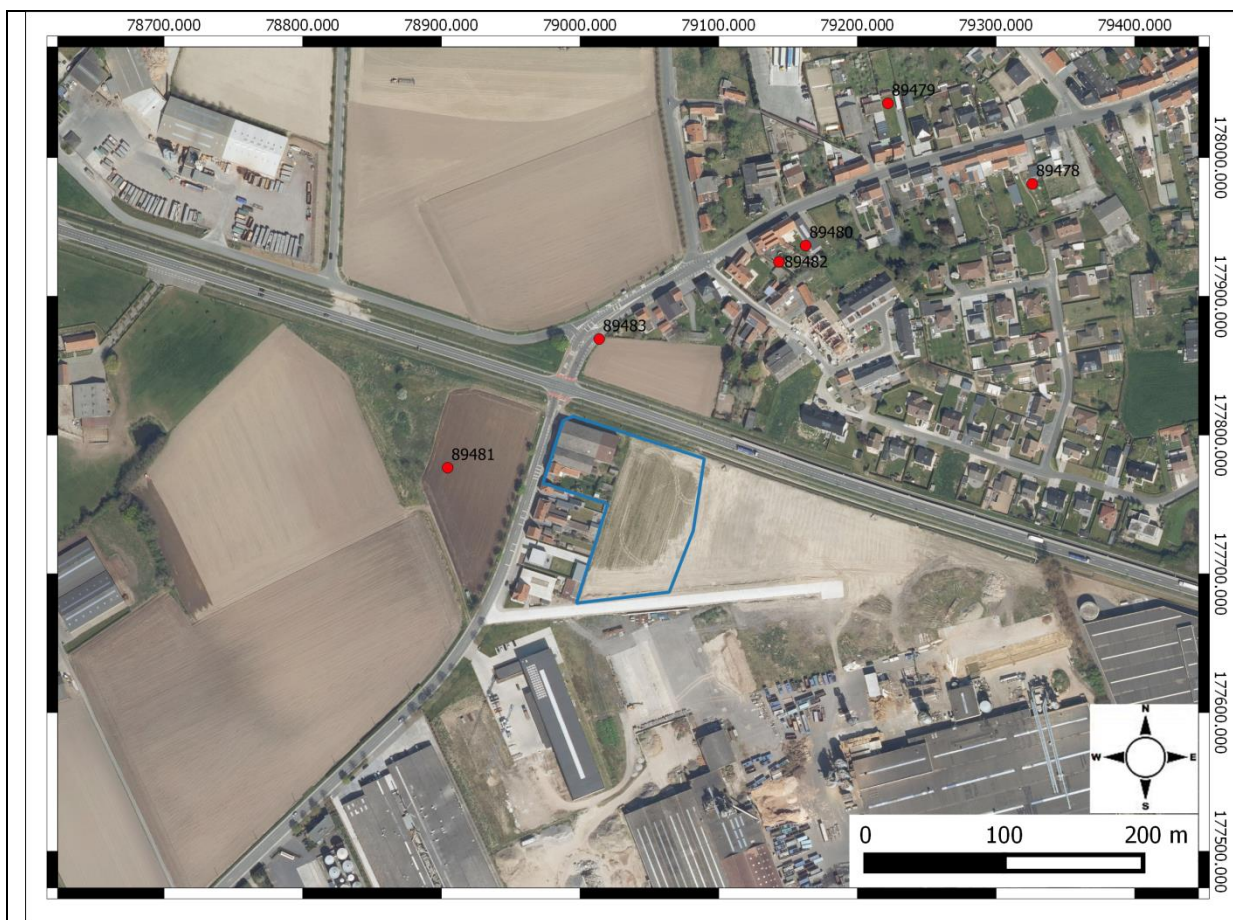
Figuur 21: Tabel met geraadpleegde bronnen

4.1 INVENTARISSEN ONROEREND ERFGOED

De overzichtskaart van het Geoportaal Onroerend Erfgoed geeft voor het gebied onmiddellijk aangrenzend aan het studiegebied geen enkele melding van beschermde archeologische sites; beschermde cultuurhistorische landschappen; zones opgenomen in het archeologisch inventaris of wereldoorlog relicten/zones.

4.1.1 INVENTARIS BOUWKUNDIG ERFGOED

Uit onderzoek blijkt, dat de regio van Zuid-West-Vlaanderen en meer bepaald het Leiegebied zowel in de prehistorie als in de Romeinse tijd een vrij dichte bewoning gehad heeft (Agentschap Onroerend Erfgoed 2017). Na een terugval in de Vroege Middeleeuwen ontwikkelde het gebied rondom Wielsbeke zich verder tijdens de Middeleeuwen en in de Nieuwe Tijd. In de jaren '50 van de 20ste eeuw is er een nieuwe dorpskern ontwikkeld ten westen van de gewestweg "Rijksweg" (N357). De historische dorpskern bevindt zich zuidelijker, op de oever van de Leie. Wat betreft het bouwkundig erfgoed rondom het plangebied kunnen we stellen, dat deze zone gekenmerkt werd door een uitgesproken agrarisch karakter, die pas in de 20ste eeuw een substantiële verdichting in de bebouwing kende.

Figuur 22: Weergave van de locaties met gekend bouwkundig erfgoed en het plangebied (blauw) (Inventaris Onroerend Erfgoed, 2017)

Onderstaande tabel geeft een beknopte inhoud en locatie van het bouwkundig erfgoed in een straal van ongeveer 250 m. rond het plangebied:

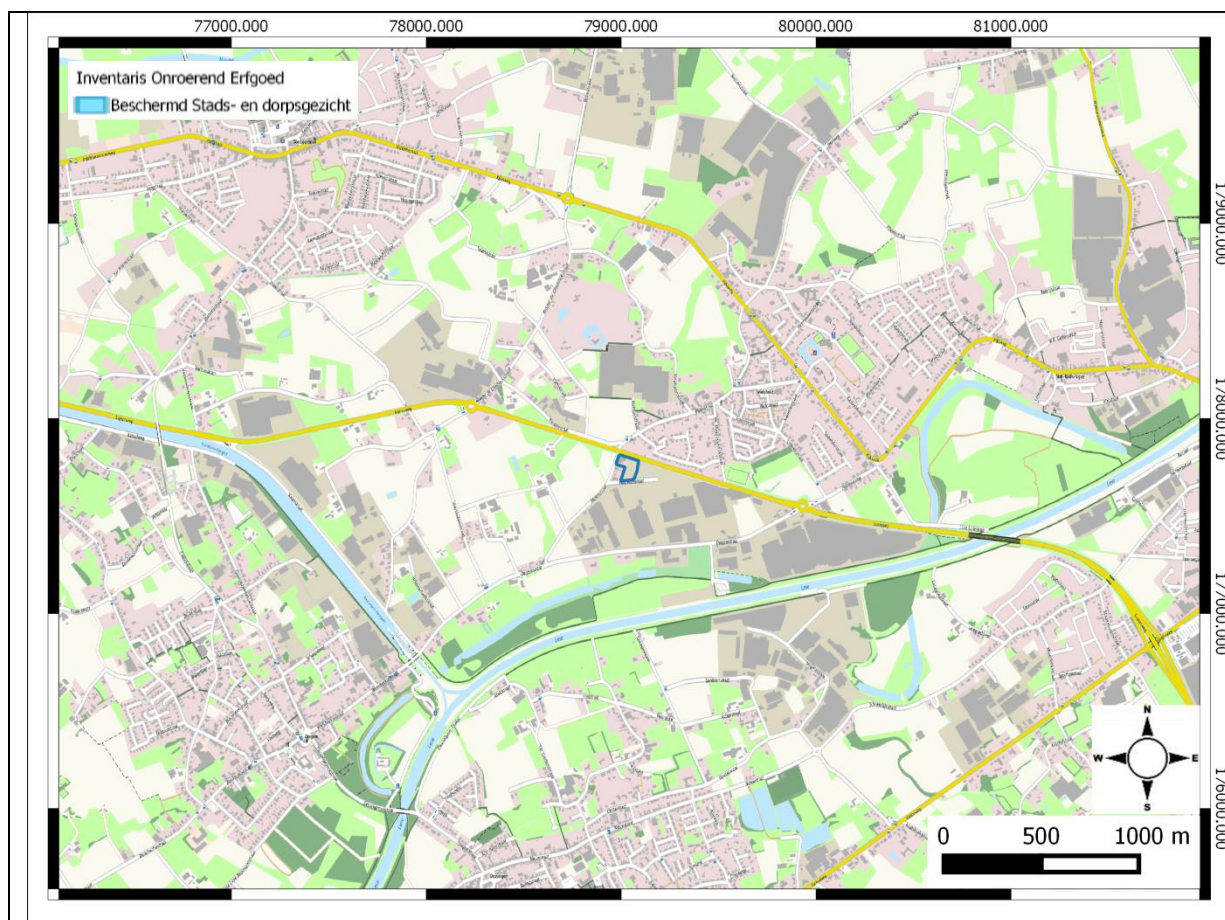
IBE	Locatie	Omschrijving	Datering
89478	Molenstraat 97	Woonhuis met vlasschuur	1925
89479	Molenstraat 100	Vlasbedrijf	19de eeuw
89480	Molenstraat 123	Dorpswoning met vlasschuur	1925
89481	Molenstraat 124	Hoeve	Eerste kwart van de 18de eeuw

IBE	Locatie	Omschrijving	Datering
89482	Molenstraat 129	Dorpswoning met vlasschuur	1924

Figuur 23: Tabel met de locatie van het bouwkundig erfgoed in de regio

De gemeente Wielsbeke (Agentschap Onroerend Erfgoed 2017) stond vroeger ook in het teken van de vlasnijverheid, waarvan talrijke gebouwde restanten het straatbeeld bepalen. Deze dateren hoofdzakelijk uit het Interbellum. Over het gehele grondgebied staan verspreide resterende vlasschuren. Vlasschuren van het eerste type zijn eenbeukig, vaak onder dezelfde nok met het aanpalende woonhuis. Naoorlogse exemplaren nemen enorm in omvang toe. De schuren dienden zowel voor opslag van strovlas of van verwerkt vlas. Bewaarde roterijen en vlasfabrieken bevinden zich hoofdzakelijk in landelijk gebied, meestal betonnen roterijen met naastgelegen zwingelarij en één of meerdere schuren. Het omringend agrarische gebied van de gemeente Wielsbeke wordt doorkruist door landelijke wegen. Verspreide alleenstaande hoeves met voornamelijk 19de eeuwse gebouwenbestand, waarvan het boerenhuis soms opklimt tot in de 18de eeuw of ouder, maar vaak ook met vernieuwd. Van de historische hoeves zijn enkele nog gedeeltelijk omwald. De hoevebouw vertoont een aantal streekeigen kenmerken. Het betreft meestal losstaande, voornamelijk 19de eeuwse volumes in donkerrode baksteenbouw onder zadeldaken. De boerenhuizen zijn al dan niet witgekalkt, in enkele gevallen zijn ze voorzien van een opkamer. Bestaande hoeves zijn vaak uitgebreid met recente hoevegebouwen in functie van de uitbating.

4.1.2 BESCHERMDE STADS- EN DORPSGEZICHTEN

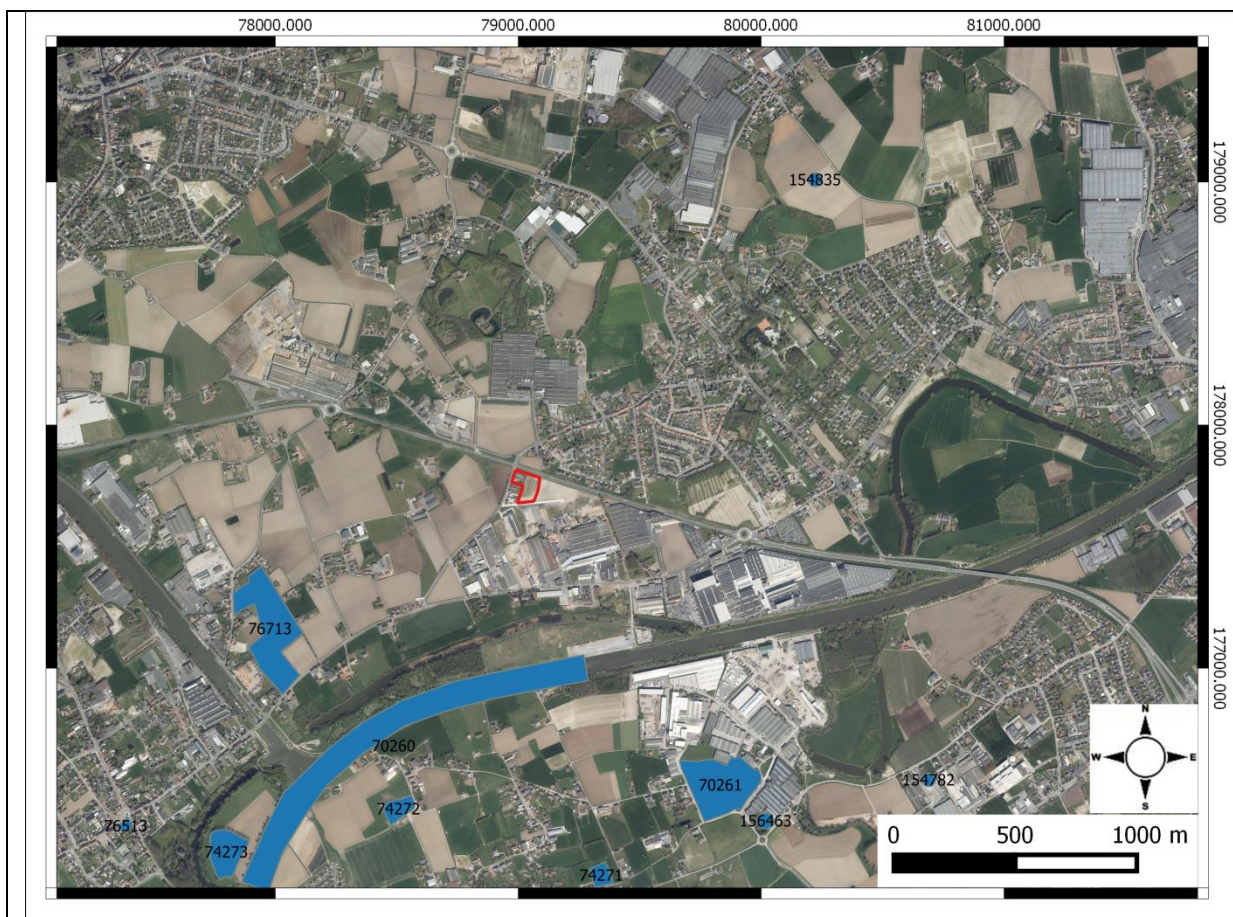

Figuur 24: OSM met aanduiding studiegebied (blauw) en beschermde stads- en dorpsgezichten (bron: Inventaris Onroerend Erfgoed 2017)

In de onmiddellijke omgeving van het plangebied (Figuur 27) bevinden zich geen en beschermde stads- en dorpsgezichten. Wel staat de ‘Molenstraat’ (ID: 114226) in het Inventaris Bouwkundig Erfgoed als ‘geheel - straat’ vermeld (Agentschap Onroerend Erfgoed 2017, 3). Het is een noordoost-zuidwest georiënteerde brede betonbaan met een bochtig verloop en verbindt de Ooigemstraat in het zuiden met de Rijksweg in het noorden. In het noorden loopt het tracé door in de Heirweg. De weg is vernoemd naar het gehucht “Molenhoek” en de verschillende molens die in de straat voorkwamen. De straat met dichte bebouwing heeft zich met name ontwikkeld in de derde kwart van de 20ste eeuw, na de creatie van het nieuwe dorpscentrum. Langs de straat liggen restanten van verspreide historische hoevebebouwing en van vlaswerkindustrie, voornamelijk uit het interbellum. Recente industrie bevindt zich nabij de kruising met de Ooigemstraat.

4.1.3 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

De centrale archeologische inventaris (CAI) is de inventaris van gekende archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. In de CAI vind je informatie over toevallsvondsten, prospectievondsten, opgegraven sites, resultaten van proefsleuvenonderzoek, etc. Deze gegevens vormen een aanzet voor de opmaak van archeologische zones, beschermingen en het behandelen van bouwaanvragen. De overzichtskaart (Figuur 28) geeft alle CAI-meldingen in de ruime omgeving van het plangebied weer.

Figuur 25: De CAI-meldingen in de ruime omgeving van het plangebied (Bron: CAI 2017)

CAI	Locatie	Omschrijving	Datering
76713	Vaartstraat, Wielsbeke	Vroeg Romeinse nederzetting Huisplattegrond	Romeinse Tijd - Volle Middeleeuwen
70260	Tegenover sluis Desselgem	Kreek met vondstmateriaal	Metaaltijden - Romeinse Tijd
74271	Opstalstraat, Desselgem	Site met Walgracht	Late Middeleeuwen
74272	Ter Lindenstraat, Desselgem	Site met Walgracht	Late Middeleeuwen
74273	Munkenhofdreef, Desselgem	Site met Walgracht	Late Middeleeuwen
70261	Spildoorn, Desselgem	Losse vondst	Romeinse Tijd
76513	Sint Brixiuskerk, Wielsbeke	Kerk	Romeinse Tijd - Late Middeleeuwen
154782	Kauwenhoek, Sint- Eloois-Vijve	Grafheuvel	Onbepaald
154835	Goed van Triest, Wielsbeke	Grafheuvel	Onbepaald
156463	Goed ter Petantie, Desselgem	Hoeve	Middeleeuwen

Figuur 26: Overzichtstabel CAI-locaties in de onmiddellijke omgeving van het plangebied

Wat betreft de meldingen uit het centrale archeologische inventaris (CAI) rondom het plangebied blijkt dat er met name archeologische resten daterend uit de Romeinse Tijd en de Middeleeuwen in de directe omgeving zijn aangetroffen. Van de twee grafheuvels is geen datering bekend. Ze zijn op luchtfoto's geïdentificeerd en er is geen nader onderzoek geregistreerd. Het kan dat deze heuvels, net als de heuvels aangetroffen bij de Lobeekstraat (zie par. 5.1), behoren tot de Bronstijd. Uit de Romeinse tijd zijn een aantal losse vondsten bekend en bij de Sint-Brixiuskerk is een grote hoeveelheid bouwmateriaal aangetroffen.

Aan de Vaartstraat in Wielsbeke is een Vroeg Romeinse nederzetting aangetroffen. Hier zijn vijf veldgraven, een hutkom, een huisplattegrond en enkele spiekers en structuren die te maken hebben met landbouw blootgelegd. Op dezelfde locatie is de plattegrond van een huisplattegrond uit de Volle Middeleeuwen aangetroffen. Ook bij de Sint-Brixiuskerk worden de Romeinse vondsten vergezeld door resten uit de Middeleeuwen.

Een kerkplattegrond uit de Late Middeleeuwen is waarschijnlijk afkomstig van het eerste stenen kerkje op deze locatie en is gesitueerd op een oudere begraafplaats. Er zijn drie sites met walgracht geregistreerd in de directe omgeving van het plangebied. Deze sites met walgracht (= *moated sites*) of 'omgrachte hoeves' vormen één van de belangrijkste componenten van de Middeleeuwse landelijke bewoning Zuid-West-Vlaanderen. Dit kan ook wijzen op het vochtige karakter van dit gebied. Verder zijn er ook enkele losse vondsten van lithisch materiaal en aardewerk uit de Metaaltijden gedaan.

4.1.4 BELGISCH MOLENBESTAND MOLENS

Er is één molen aangetroffen in de nabijheid van het plangebied in het Belgisch Molenbestand. Het gaat om de molen Moreau, ook wel Goemare, gelegen aan de Molenstraat op nummer 60, ongeveer 530 m ten noordoosten van het plangebied. De molen is gebouwd in 1803 en het betreft een staakmolen op torenkot. Enkel het torenkot is nog aanwezig, de bijgebouwen zijn ingestort. De molen is niet beschermd, maar komt wel voor op de vastgestelde inventaris van bouwkundig erfgoed.

4.2 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

4.2.1 FRICXKAART (CA. 1712)

De Fricxkaart uit ca. 1712-1744 is te algemeen om relevante informatie aan te reiken omtrent eventueel historisch bouwkundig erfgoed in de directe omgeving van het plangebied. Bovendien is het erg lastig deze kaart (Figuur 30) juist te georefereren, waardoor er geen duidelijke uitspraken kunnen worden gedaan over het plangebied. Wel is de loop van de Leie goed te zien. Ook de windmolen die eerder werd vermeld staat op de kaart aangeduid. Prominent afgebeeld zijn de vele kerken in de naburige dorpen in de omgeving van Wielsbeke.

Figuur 27: Fricxkaart met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017)

4.2.2 FERRARISKAART (CA. 1771- 1778)

De Ferrariskaart of de *Carte de Ferraris* (De Atlas Ferraris 2009) is eigenlijk een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Zij kwamen tussen 1771 en 1778 tot stand onder leiding van Joseph de Ferraris die generaal was bij de Oostenrijkse artillerie. De Ferrariskaarten geven de gedetailleerde toestand aan het einde van het Ancien Régime weer, net voor het begin van de Industriële Revolutie (De Atlas Ferraris 2009). De kaarten vormen een uitstekende bron voor informatie, bijvoorbeeld voor archeologen, die verdwenen gebouwen en archeologische structuren willen identificeren.

De Ferrariskaart geeft ook het plangebied weer (Figuur 31). Op de Ferrariskaart wordt de landweg, de latere Molenstraat, voorgesteld met een enigszins ander verloop. Toch zijn de akkers in en rondom het plangebied duidelijk ingetekend. Her en der zijn er ook hoeses in het landschap te zien. De kern van Wielsbeke ligt op deze kaart ca. 1,3 km ten oosten van het plangebied. Ook hier wordt het beeld van een agrarisch gebied – een typisch hoevenlandschap – duidelijk bevestigd.

Figuur 28: Ferrariskaart met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017)

4.2.3 ATLAS DER BUURTWEGEN (CA. 1841)

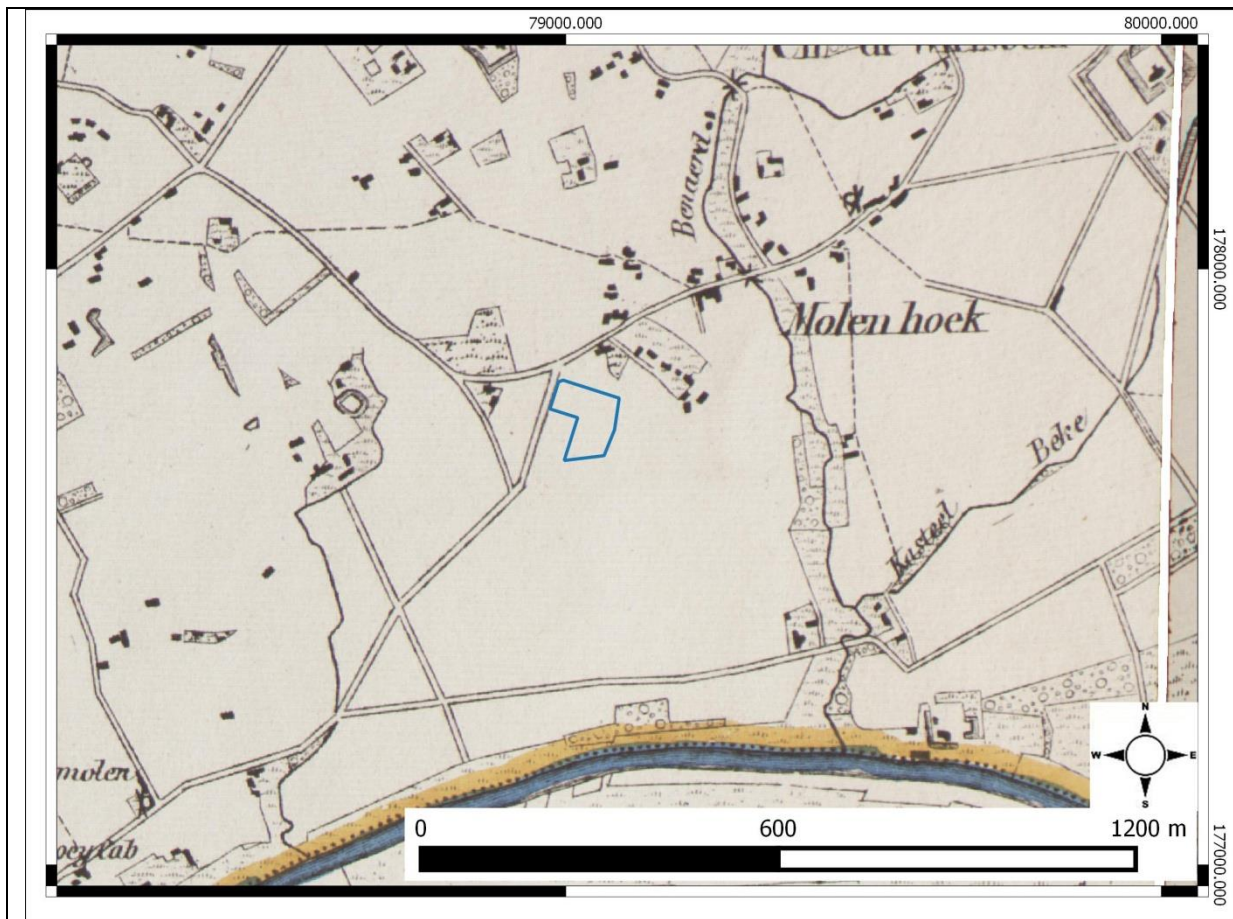
Toen in 1841 de 'Wet op de buurtwegen' van kracht werd, wilde de wetgever ondubbelzinnig aanduiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Al deze buurtwegen werden opgetekend in de Atlas der Buurtwegen. De Atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (*sentiers*). De Atlas der Buurtwegen geeft voor de situatie rond het plangebied geen opmerkelijke verandering weer (Figuur 32). Wielsbeke bevindt zich nog op de locatie van de oude dorpskern. De westelijke en oostelijke grenzen van het onderzoeksgebied vallen nagenoeg samen met de grenzen aangegeven in de Atlas. Het plangebied was op dat ogenblik nog steeds onbebouwd. Verder worden er twee toponiemen genoemd, namelijk de 'Molenhoek', dit was de plek waar de molen stond in het centrum van Wielsbeke en 'Den Knok'. Een korte verbinding van de Pannenstraat met de Molenstraat, lopende aan de westzijde van de hoeve nr. 124, wordt op de Atlas der Buurtwegen (1843) "Knokstraat" genoemd. De drie wegen vormden aldus een driehoek die "Den Knok" werd genoemd. Bij aanleg van de spoorlijn wordt dit straatje onderbroken en gesupprimeerd. Ter hoogte van de splitsing bij de Ooigemstraat bevindt zich thans nog de "Knokbeek".

Figuur 29: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017)

4.2.4 VANDERMAELENKAART (CA. 1846-1854)

De kaart van Vandermaelen uit ca. 1846 geeft een nagenoeg gelijkaardige situatie weer als op de Atlas der Buurtwegen (Figuur 33). Het pad aan de oostzijde van het plangebied is echter niet weergegeven. Veelal rurale omgeving met velden en akkerlanden en enkel dichtere bebouwing in dorpskernen van zoals ook op de oudere kaarten te zien was. Blijkbaar was het plangebied op dat ogenblik nog steeds onbebouwd.

Figuur 30: Vandermaelen kaart met aanduiding van het studiegebied (blauw) (Geopunt 2017)

4.2.5 POPPKAART (CA. 1842-1879)

De Popkaart (Figuur 34) geeft eenzelfde beeld als de Atlas der Buurtwegen van het studiegebied (Figuur 33). Hoewel de Molenstraat nu in het plangebied lijkt te vallen, lijkt het waarschijnlijker dat er een kleine onnauwkeurigheid is ontstaan bij het georefereren. Het onderzoeksgebied blijft onbebouwd.

Figuur 31: Popp-kaart met aanduiding van het plangebied (blauw) (Geopunt 2017)

4.3 RECENTE LANDSCHAPSVERANDERINGEN

De omgeving van het plangebied heeft sinds de 19^e eeuw een duidelijke ontwikkeling doorgemaakt (Figuur 35-37). Waar in de 19de eeuw het plangebied en de ruime omgeving een duidelijk agrarisch karakter hadden, zien we op de orthofotomozaïek 1971 in het plangebied de gebouwen staan, die er vandaag de dag nog staan. Op de orthofotomozaïek 1979-1990 zien we hoe in het plangebied de situatie vrijwel identiek is aan de reeds beschreven situatie. Vervolgens zien we op de orthofotomozaïek van 2013-2015, de huidige situatie weergegeven.

Figuur 32: Orthofotomosaïek (grootschalige zomeropnamen, zwart-wit 1971) met aanduiding studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)

Figuur 33: Orthofotomosaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 1979-1990) met aanduiding studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)

Figuur 34: Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2013-2015) met aanduiding studiegebied (blauw) (bron: Geopunt 2017)

5 GEMOTIVEERD ADVIES

5.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Op basis van landschappelijke, archeologische en historische gegevens kan een inschatting gemaakt worden van de potentiële archeologische vindplaatsen ter hoogte van het plangebied.

De oudste vondsten in de omgeving van Wielsbeke (Agentschap Onroerend Erfgoed 2017) dateren uit de Steentijden. Bij het rechtekken van de Leie in de jaren '70 van de 20ste eeuw wordt ter hoogte van de voormalige dorpskern een vuurstenen bijl uit de Late Steentijd opgegraven. Bij een opgraving uit 2005 aan de Vaartstraat zijn sporen en structuren uit verschillende perioden aangetroffen, waaronder vuurstenen voorwerpen, een neolithische bijl en een huisplattegrond uit de Late Middeleeuwen. Nederzettingssporen in de vorm van grachten die een percelingsstructuur vormen wijzen op bewoning rond 50 v.Chr. – 50 n.Chr. In 2015 zijn aan de Lobeekstraat (HLN) drie grafheuvels opgegraven. Er werden 73 begravingen aangetroffen, die een tijdsspanne van 1.200 jaar beslaan en dateren uit de Metaaltijden en de Romeinse tijd. Vermoedelijk namen Frankische inwijkelingen delen van het reeds in cultuurgebrachte kouterland van hun voorgangers over.

De nederzetting 'Wiesbecke' (Agentschap Onroerend Erfgoed 2017) wordt voor het eerst genoemd in 1075, in een akte met betrekking tot de proosdij in Harelbeke. Een telling van de kasselrij Kortrijk uit 1469 verklaart dat de parochie 34 haarden telt, ca. 160 inwoners. Bij kerkelijke hervormingen in 1559 worden de bisdommen gesplitst. Voortaan behoren o.m. de parochies Wielsbeke en Sint-Baafs-

Vijve tot het bisdom Gent, onder dekenij Tielt. In het begin van de 18de eeuw groeit de bevolking aan, in 1765 worden 168 huizen geteld, met één graanmolen en één olieslagerij. In Wielsbeke (Agentschap Onroerend Erfgoed 2017) komen vooral kleine landbouwwitbatingen voor die aan akkerbouw en veeteelt doen. Daarnaast is in de 18de eeuw de opkomende vlasnijverheid steeds meer een aanvullende bron van inkomsten. Vanaf het midden van de 19de eeuw kende de vlasnijverheid een steile opgang doordat er geen verbod meer wordt gesteld op het roten in de Leie. Heel wat dorpelingen bezaten naast of achter hun woning of hoevetje een klein zwingelkot. In het midden van de jaren 1950 kent de vlasindustrie een echte bloeiperiode, waarbij Wielsbeke de belangrijkste vlassgemeente van het land werd. De crisis van de jaren 1960 leidt tot nieuw initiatieven en reconversie: de productie van vlasspaanplaten en opstart van weverijen voor tapijten en meubelstoffen. Thans is Wielsbeke uitgegroeid tot één van de belangrijkste centra voor spaanderplaten ter wereld.

Wat betreft het bouwkundig erfgoed rondom het plangebied kunnen we stellen, dat in historisch perspectief deze zone gekenmerkt werd door een uitgesproken agrarisch karakter. Her en der lagen er in het landschap grotere en kleinere hoeves verspreid. Wat betreft de meldingen uit het centrale archeologische inventaris (CAI) rondom het plangebied blijkt, dat er veel materiaal afkomstig uit de Romeinse tijd en de Middeleeuwen is aangetroffen. Uit de vroegere periodes (de Steen- en Metaaltijden) zijn slechts enkele losse vondsten bekend, al behoren mogelijk de grafheuvels tot deze periodes. Er lijkt voldoende bewijs te zijn voor de aanwezigheid van een (vroeg) Romeinse nederzetting aan de Vaartstraat en mogelijk de Lobeekstraat. Ook de aanwezigheid van het bouwmetaal bij de Sint Brixiuskerk wijst op de aanwezigheid van de Romeinen in de directe omgeving van het plangebied. De meldingen uit de Middeleeuwen benadrukken het landelijke karakter van Wielsbeke met een hoeve, een huisplattegrond en drie meldingen van 'sites met walgracht' zijn. Deze sites met walgracht (= *moated sites*) of 'omgrachte hoeves' vormen één van de belangrijkste componenten van de Middeleeuwse landelijke bewoning Zuid-West-Vlaanderen.

5.2 INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

5.2.1 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING VOOR HET PLANGEBIED

- Wat het Paleolithicum, Mesolithicum en het Neolithicum betreft, kan niet uitgesloten worden, dat er resten en sporen aangetroffen kunnen worden. Alleen is de verwachting laag aangezien er tot op heden in de omgeving van het plangebied zeer weinig aanwijzingen zijn geregistreerd voor activiteiten in die perioden. Puur op basis van de geologische waarnemingen kan echter de aanwezigheid van dergelijke resten in elk geval zeker niet worden uitgesloten.
- De aanwezigheid van het grafveld aan de Lobeekstraat geeft aan dat er in de Metaaltijden en tijdens de Romeinse periode activiteiten hebben plaatsgenomen in de directe nabijheid van het plangebied. De ligging bij de Leie en de nabijheid van de Heirweg is gunstig voor bewoning en economische activiteiten. Daarom is de verwachting hoog voor vondsten uit de Metaaltijden en Romeinse vondsten.
- Na het verdwijnen van de Romeinse bewoning in het midden van de vierde eeuw werd de omgeving rondom het plangebied gedurende de Vroege Middeleeuwen verlaten en was er vermoedelijk geen bewoning aanwezig.

- Het plangebied werd waarschijnlijk al sinds de 11-13de eeuw ingeschakeld in de landbouwactiviteiten rondom Wielsbeke. De verwachting is dus hoog voor vondsten uit de Volle en Late Middeleeuwen. In de Nieuwste Tijd werd het plangebied zeker terug opgenomen in het bewoningsgebied. Ondanks deze opname in bewoningsgebied werd het plangebied echter voor zover kan worden achterhaald uit de cartografische bronnen pas bewoond sinds het begin van de 20ste eeuw.
- De CAI-meldingen vermelden vooral sporen uit de Romeinse Tijd en de Middeleeuwen. Ook is de aanwezigheid van twee (ongedateerde) grafheuvels opvallend. Uit het bureauonderzoek geldt echter een lage verwachting voor resten en archeologische sporen uit de Nieuwe Tijd.

5.2.2 ANTWOORDEN OP DE ONDERZOEKSVRAGEN

Het bureauonderzoek biedt volgende antwoorden op de onderzoeksvragen:

- Wat is de landschapshistoriek van het terrein?

Algemeen wordt aangenomen, dat Wielsbeke voor de ontginningsbeweging in de 11de eeuw een aaneenschakeling was van bossen en moerassen. Vanuit Harelbeke als centrum werd door de grafelijke *forestiers* steeds meer bos in akkergrond omgezet en werden nieuwe nederzettingen gesticht. Er ontstaat een gesloten landschap waarin de individuele percelen door hagen en/of bomenrijen afgesloten zijn en waarin zich meestal grote solitaire hoeves bevinden. Ze zijn vaak door een gracht omwald en bevinden zich dikwijls op een lichte ophoging. Vanaf *circa* 1.300 heeft het Leielandschap zijn definitieve kenmerken gekregen die het tot diep in de 19de eeuw zal behouden.

- Hoe verhouden de gekende archeologische sites in de buurt zich tot het landschap?

We hebben in en rondom het plangebied te maken met een typisch 'hoevenlandschap'. Dit betekent een relatief open landschap met akkers en weiland en her en der verstrooid een reeks grotere en kleinere hoeves. Ze zijn vaak door een gracht omwald en bevinden zich dikwijls op een lichte ophoging. Ook kunnen er in een dergelijk 'hoevenlandschap' kapelletjes en sporadisch een kasteel worden aangetroffen.

- Is de bodemopbouw in het plangebied intact, gedeeltelijk of volledig verstoord?

Er kan verwacht worden, dat het plangebied in sporadisch in gebruik was als landbouw en weidegrond sinds de Hoge Middeleeuwen. Over ander gebruik is geen informatie voorhanden. Vanaf de Nieuwe Tijd is er zeker een continu gebruik als landbouwgebied geattesteerd. De bodemopbouw is waarschijnlijk intact, aangezien er weinig erosie in het plangebied is en er waarschijnlijk nooit diep geploegd werd. Er zijn dus geen redenen om aan te nemen dat het onderzoeksgebied reeds verstoord werd. Dit biedt een verhoogd potentieel op een goede bewaring van potentieel aanwezige archeologische waarden.

- Wat is de bewaringstoestand van deze sites?

Het bureauonderzoek kon geen uitsluitsel geven aangaande de bewaringstoestand van de potentiële archeologische sporen en vondsten in het plangebied.

- Wat zijn de karakteristieken van deze sites?

Het bureauonderzoek kon geen uitsluitsel geven aangaande de karakteristieken van de potentiële archeologische sporen en vondsten in het plangebied.

- Wat betekent dit voor het archeologisch potentieel van het plangebied?

De gekende bronnen wijzen uit dat het plangebied mogelijk archeologische resten en sporen bevat uit de Prehistorie, de Metaaltijden, de Romeinse Tijd, de Volle en de Late Middeleeuwen en de Nieuwste Tijd. Zeker vanaf de 18de eeuw, maar wellicht ook eerder, kennen we een gebruik van het plangebied als landbouwterrein. Over de effectieve aanwezigheid van resten van deze activiteiten kan nog geen uitspraak worden gedaan.

- Welke impact hebben de voorziene werken op de bodem?

De geplande werken waarvoor nu een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag zal worden ingediend, zullen een zeer grote impact hebben op de potentiële archeologische resten en sporen die in het plangebied aanwezig zijn. De werken omvatten de realisatie van een bedrijfspand. Gegevens over de werfinrichting zijn nog niet gekend, maar er kan vanuit gegaan worden, dat de werf op het terrein zelf gerealiseerd zal worden, met onder meer betreden met zwaar materieel (kranen), tijdelijke stockage van afgegraven grond, etc.

Er is op basis van het bureauonderzoek nog onvoldoende informatie aanwezig aangaande de aanwezigheid en bewaringstoestand van het archeologisch erfgoed, maar de impact van de geplande bouwwerken hierop is zeer groot.

- Is verder archeologisch vooronderzoek noodzakelijk en welke vorm dient dit aan te nemen?

De landschappelijke, archeologische en historische gegevens die verzameld zijn in deze bureaustudie maken in vergelijking met de bekende gegevens over bodemverstoringen, dat het potentieel tot kennisvermeerdering reëel is. Een kosten-baten afweging pleit daarom voor verder archeologisch vooronderzoek. Verder vooronderzoek is noodzakelijk om na te gaan of de verwachte archeologische resten en sporen daadwerkelijk aanwezig zijn in het plangebied, of er andere sporen aanwezig zijn, wat hun aard en bewaringstoestand is, en wat het kennispotentieel is.

5.3 SAMENVATTING VOOR EEN NIET-GESPECIALISEERD PUBLIEK

In opdracht van de initiatiefnemer van een project, dat voorziet in de realisering van een bedrijfspand, werd door ABO NV een archeologische bureaustudie uitgevoerd. Het archeologische bureauonderzoek ging na op basis van beschikbare bronnen welke informatie voorhanden was over de aan- of afwezigheid van archeologische sites, de aard daarvan, de relatie met het (historische) landschap en de impact van de geplande werken op het eventueel aanwezige erfgoed.

Uit het onderzoek blijkt, dat voor het gebied onmiddellijk aangrenzend aan het onderzoeksgebied geen meldingen kent van cultuurhistorische landschappen, beschermde archeologische sites of wereldoorlog relicten/zones. Wat betreft het bouwkundig erfgoed liggen er meerdere locaties langs de Molenstraat.

De overzichtskaart van de CAI-meldingen in de nabijheid van het plangebied toont meerdere locaties. Er zijn verschillende Laat Middeleeuwse sites met walgracht en twee ongedateerde grafheuvels aanwezig. Daarnaast zijn er aanwijzingen voor Romeinse bewoning en begravingen. Verder zijn er

enkele losse vondsten van lithisch materiaal en aardewerk uit de Metaaltijden gemeld. Op de historische kaarten is te zien dat het onderzoeksgebied doorheen de jaren onaangeroerd blijft.

Op basis van historische, cartografische, landschappelijke en archeologische gegevens konden indicaties bekomen worden over de mogelijke aard van een archeologische site, maar kon geen uitsluitsel gegeven worden over de effectieve aanwezigheid daarvan. Het plangebied ligt historisch gezien in een 'hoevenlandschap' ten noordwesten van het nieuwe centrum van Wielsbeke. Archeologisch onderzoek in de nabije omgeving geeft aan, dat er potentieel archeologische resten en sporen uit de Metaaltijden, de Romeinse Tijd, de Volle en de Late Middeleeuwen aanwezig kunnen zijn.

Er is op basis van het bureauonderzoek is nog onvoldoende informatie aanwezig aangaande de aanwezigheid en bewaringstoestand van het archeologisch erfgoed, maar de impact van de geplande bouwwerken hierop is zeer groot over het gehele plangebied. Verder archeologisch vooronderzoek is dan ook noodzakelijk om deze archeologische verwachting te toetsen.

Kwaliteitscontrole en ondertekening

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Didier Reyms	Director		14 mei 2017
Patrick Hambach	Director		14 mei 2017
Tim Moerenhout	Business Unit Manager		14 mei 2017
Jan Coenaerts	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		14 mei 2017
Anouk Van der Kelen	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		14 mei 2017

6 BIBLIOGRAFIE

6.1 LITERAIRE BRONNEN

- Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Wielsbeke, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/125004> (geraadpleegd op 17 maart 2017).
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2017, 1: *Hoeve, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/89481> (geraadpleegd op 17 maart 2017).
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2017, 2: *Wegkruis, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/89483> (geraadpleegd op 17 maart 2017).
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2017, 3: *Molenstraat, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/114226> (geraadpleegd op 17 maart 2017).
- Belgisch molenbestand 2017: *molenecho's* [online], <http://molenechos.org/molen.php?AdvSearch=1057> (geraadpleegd op 17 maart 2017).
- Bogemans, F. 2007: Kaartblad 29 Kortrijk. Toelichtingen bij de quartairgeologische kaart van België – Vlaams gewest. Ministerie van de Vlaamse gemeenschap, afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie, Brussel.
- Kadasterkaarten [online], http://ccff-test1.minfin.be/cadgisweb/?local=nl_BE (geraadpleegd op 16 maart 2017).
- Centrale Archeologische Inventaris: CAI 2017
- Denewet L., Molenecho's, molenbestand 2017: [Online], <http://www.molenechos.org/index>. (geraadpleegd op 17 maart 2017).
- DOV Vlaanderen Bodemverkenner 2017: Topografische kaarten [online], <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage> (geraadpleegd op 16 maart 2017).
- Geopunt Vlaanderen 2017: Basiskaarten (Luchtfoto 2015, Stratenplan) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 16 maart 2017).
- Geopunt Vlaanderen 2017: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 16 maart 2017).
- Geopunt Vlaanderen 2017: Bodem kaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, WRB Soil Units, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 17 maart 2017).
- HLN regionieuws, 2015: [online] <http://www.hln.be/regio/nieuws-uit-wielsbeke/archeologen-ontdekken-grafheuvels-op-toekomstige-bedrijvenzone-a2360008/> (geraadpleegd 17 maart 2017).
- Inventaris bouwkundige Erfgoed: IBE 2017

- Jacobs, P.; De Ceukelaire, M.; De Breuck, W. & De Moor, G. (1999) Toelichting bij de geologische kaart van België, Vlaams gewest, kaartblad 29 Kortrijk, schaal 1/50 000: Ministerie van Economische zaken en Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 68p.
- Laga, P ; Louwye, S. & Geets, S. (2001) Paleogene and Neogene lithostratigraphic units (Belgium) : *Geologica Belgica*, 4, 135-152.
- Maréchal, R. & Laga, P. (1988) Voorstel Lithostratigrafische indeling van het Paleogeen: Nationale Commissies voor Stratigrafie, 207.
- Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000), [Online], www.ngi.be (geraadpleegd op 16 maart 2017).
- Van Ranst E & Sys C., 2000, Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000), Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent, Gent.

DEEL 2 BIJLAGEN
